

CENTRAL EUROPEAN PAPERS

Volume XIII

2025/1

**SILESIA
UNIVERSITY**
FACULTY OF PUBLIC
POLICIES IN OPAVA

**SILESIAN
UNIVERSITY**

FACULTY OF PUBLIC
POLICIES IN OPAVA

Silesian University in Opava
Faculty of Public Policies in Opava

Bezručovo nám. 885/14

746 01 Opava

Czech Republic

Editor in Chief

Igor PALÚŠ (Trnava)

Associate Editors

Ivan HALÁSZ (Budapest), Lukáš VOMLELA (Opava), Matúš VYROSTKO (Košice)

Editorial Assistant

Lucie CHMELÁŘOVÁ (Opava)

Editorial Board

Arkadiusz ADAMCZYK (Kielce), Wolfgang BECK (Wernigerode), Ondřej CÍSAŘ (Brno), Robert J. EVANS (Oxford), Ivan HALÁSZ (Budapest), Jan HOLZER (Brno), Peter HORVÁTH (Trnava), Dušan JANÁK (Opava), Yeva KISS (Ужгород), Karel KLÍMA (Praha), Michal KUBÁT (Praha), Daniel L. MILLER (Pensacola, Florida), Lenka LACHYTOVÁ (Košice), Edit Bencze LŐRINCZNÉ (Székesfehérvár), Wojciech OPIOŁA (Opole), Igor PALÚŠ (Opava), Ladislav PRŮŠA (Opava), Jacques RUPNIK (Paris), Dieter SEGERT (Wien), Jiří ŠUBRT (Praha), Rudolf ŽÁČEK (Opava)

The online version of the journal is available on the following website:

cep.slu.cz

The Journal is indexed in the following international databases:

The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH)

<http://cejsh.icm.edu.pl>

Central and Eastern European Online Library (C.E.E.O.L.)

<http://www.ceeol.com>

European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS)

<https://kanalregister.hkdir.no/publiseringsskanaler/erihplus/>

EBSCO Publishing, Inc.

<http://www.ebsco.com>

Published:

Silesian University in Opava, Faculty of Public Policies in Opava

Bezručovo nám. 885/14, 746 01 Opava, Czech Republic

Company Registration Number:

47813059

Two issues per year

Graphic design:

Dorota Lubojacká, 28. října 105/15, 702 00 Moravská Ostrava, Czech Republic

Printed by:

Profi-tisk group, s.r.o.

Chválkovická 223/5, 779 00 Olomouc, Czech Republic

© Faculty of Public Policies in Opava, Silesian University in Opava, 2025

Journal's title abbreviation: C.E.P.**Registration Number of The Ministry of Culture of the Czech Republic:**

E21553

ISSN 2336-3312 (Print)

ISSN 2336-369X (Online)

CONTENTS

EDITORIAL		7
 ARTICLES		
CREATING A BUSINESS PLAN FOR A VIRTUAL HOTEL AS A MEANS OF MODERN LEARNING		11
Pavλίna PELLEŠOVÁ, Klára VÁCLAVÍNKOVÁ		
 POVÁLEČNÁ RETRIBUCE V ČESKÝCH ZEMÍCH V HISTORICKÉ A PRÁVNĚHISTORICKÉ LITERATUŘE: KOMENTOVANÁ BIBLIOGRAFIE		23
Jaroslav KRÁL		
 BORDERS AND BORDER REGIONS IN A CHANGING GEOPOLITICAL ORDER: TERRITORIAL NARRATIVES OF EUROPE'S MARGINS FROM AN EXTERNAL PERSPECTIVE		45
Tomasz BRAŇKA, Łukasz DONAJ, Jarosław JAŇCZAK, Marcin WOCHELSKI		
 AUTHORS		66

EDITORIAL

We are pleased to present to you the first issue of *Central European Papers* in 2025, once again offering a diverse selection of topics that reflect both the contemporary and historical challenges of the Central European region. This issue features three academic articles that cover modern teaching practices, legal and historical reflections on post-war developments, and changing geopolitical narratives at the margins of Europe.

This thematic variety is fully in line with our long-term mission: to provide an interdisciplinary platform for a deeper understanding of the dynamic and complex space of Central Europe. Whether addressing innovations in education, the legal-historical phenomenon of retribution, or the global power narratives reshaping Europe's peripheries, each of the texts presented here aims to approach familiar issues from a new perspective.

The first article, authored by Pavlína Pellešová and Klára Václavíková, entitled *Creating a Business Plan for a Virtual Hotel as a Means of Modern Learning*, introduces a novel approach to teaching tourism-related subjects. The authors demonstrate how teamwork and project-based learning can be effectively employed in higher education, leading to the creation of a comprehensive virtual hotel business plan. The outcome is both an educational tool and a step towards applied, student-centered learning.

Offering a legal-historical perspective, Jaroslav Král's article *Post-war Retribution in the Czech Lands in Historical and Legal-Historical Literature: An Annotated Bibliography* provides an analytical overview of the literature dealing with the people's judiciary in post-World War II Czechoslovakia. As the author convincingly argues, the topic of retribution remains relevant even after nearly eight decades – raising questions not only for historians and legal scholars, but also for broader public reflection.

The third article, written by Tomasz Brańka, Łukasz Donaj, Jarosław Jańczak, and Marcin Wochelski, *Borders and Border Regions in a Changing Geopolitical Order: Territorial Narratives of Europe's Margins from an External Perspective*, explores how global powers – specifically the United States and the Russian Federation – seek to reshape the perception of Europe's margins through presidential discourse. Using Ukraine and Greenland as case studies, the article shows how both Donald Trump and Vladimir Putin employ narrative strategies to project geopolitical power, challenge existing sovereignties, and redefine borders from external perspectives.

We hope this issue will not only engage you through the quality of its contributions, but also through the way it connects timely questions with the deeper structural dynamics of Central Europe. We believe these articles will serve as inspiration for further research, interdisciplinary dialogue, and critical reflection on our shared past, present, and future.

We would like to express our sincere gratitude to the authors, reviewers, and the editorial board for their valuable contributions, and to the Faculty of Public Policies in Opava and its academic staff for their continuous support and commitment to the development of this journal.

Editorial Team of C.E.P.

	ARTICLES	
--	-----------------	--

CREATING A BUSINESS PLAN FOR A VIRTUAL HOTEL AS A MEANS OF MODERN LEARNING

Pavlína Pellešová¹, Klára Václavínková¹

Abstract

The aim of the paper is to give an example of the implementation of a modern teaching trend in the teaching of tourism subjects. The paper describes the application of teamwork with students on the joint creation of a virtual hotel business plan. The main method of the work is the theoretical inductive principle and the result is a comprehensive hotel business plan and an innovative form of teaching.

Keywords

teaching, teamworks, bussiness plan

INTRODUCTION

Modern teaching methods play an indispensable role in higher education. Nowadays, the importance of innovation in teaching at all levels of education is being emphasized. Project-based learning is one of the fundamental pillars for students to be prepared to compete in practice and learn practical skills and competencies. Tourism education is specific to the need to acquire theoretical knowledge as well as practical skills and competences.

Literature review

A study by Lesinskis et al. (2021) talks about the need to constantly update teaching methods in higher education. They define together with educators what needs to be changed in 21st century teaching to respond to the changing business environment and students. The conclusion from the primary research conducted by the authors is that

¹ Department of Tourism and Leisure Activities, School of Business Administration in Karvina, Silesian University in Opava

the sample of respondents representing Generation Z highly appreciates the application and effectiveness of modern teaching methods in the study of economics, however, the evaluation of individual methods varies significantly depending on the preferred type of teaching. According to Apelt et al. (2023), achieving a new, modern quality of education, orientation towards the development of students' foreign language sociocultural competence and their cognitive and creative abilities is one of the main tasks of modern education. Analyzing the above methods, their influence on the process of organization and effectiveness of teaching, as well as in the development of tourism education, the authors conclude that such forms of work as project-based learning, practical teaching in the form of excursions and the wide use of role-playing games can be described as active forms of work in teaching. They contribute to the most perfect involvement of students in the learning process and, therefore, to its acquisition.

Modern society poses new challenges to education, one of which is to educate people who are able to express a critical opinion, find a way of communicating in a new world, and effectively establish new contacts in a rapidly changing reality. Intensity, activity, independence, creativity, the ability to adapt to rapid changes – these personality traits are becoming the most important in the current stage of literacy development, and their formation requires the use of new approaches to the process of teaching literacy. Therefore, the aim of the academic paper is to explain the development of the use of innovative, non-standard, but also critically thinking methods of teaching and learning in modern schools (Bilyk et al., 2023).

Education is an important part of life and new modern types of learning are constantly emerging. In the Czech Republic, "ignorance is no excuse", so it is important to be informed about new approaches to education. Nowadays the most commonly used modern types of learning are E-learning, Blended learning, Gamification, Adaptive learning, Microlearning, MOOCs and Networked learning. These teaching methods offer various advantages and allow students to learn at their own pace and with respect to their individual needs. In this article, we bring you the latest news from the world of learning so that everyone can choose the most appropriate way for their own development and education².

According to Nezvalová (2024), a university teacher must be aware of who the teaching is intended for and to what extent the students are prepared for the challenging topics he or she intends to present to them. Therefore, he should know their learning assumptions and learning needs, give room for questions, perceive mistakes and errors, help them correct them and correct his teaching. The student should be the decisive criterion for the design of teaching. Showing interest in students and respecting their personality is an important aspect of professionalism for university teachers. A teacher's interest in students must be substantive and balanced by appropriate learning requirements.

Kasíková (2015) argues that a more accurate knowledge of the beliefs of teachers and student teachers (Straková et al., 2014) and the key components of a teacher's activity – professional knowledge, professional vision and professional action (Janík, 2005; Janík et

2 EVROPSKÁ AKADEMIE VZDĚLÁVÁNÍ. *Moderní metody výuky* [online]. 2023. [cit. 8. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.europeanacademy.cz/moderni-metody-vyuky/>.

al., 2014) – underpins the development of conceptions of teacher preparation in higher education that reflect the characteristics of the profession.

According to Novotná (1985), pedagogy emphasizes the setting of the goal, the time schedule, the creation of the project output, but also the student's responsibility for the project results and his/her activity. It goes without saying that the methodological modernization of higher education is closely linked to the use of a wide range of didactic technology. The optimization of the teaching process is also effectively influenced by the development of cybernetics and computer science. Didactic automata, computers, displays are widely used. The application of informatics in university didactics also goes in the direction of using informative schemes of thought and the conceptual apparatus of information theory – in the theoretical plane based on the mathematical apparatus – to describe didactic phenomena. The value of activation methods is generally acknowledged, but it cannot be disguised that their implementation in everyday didactic activity is not an easy matter. It not only requires an adequate base of didactic resources, but also requires considerable effort on the part of both teacher and listener. If the teacher himself does not deeply experience the problems of his discipline, if he is not himself an authentic creator in science, technology or culture, he cannot, as a rule, even "translate" the creative restlessness into the consciousness of his listeners. There are other reasons why university teachers make little use of activation methods. Not every subject is equally suitable for this method of implementation and – as experience from practice shows – the full use of activation methods is limited by the lack of time. As a rule, the implementation of an appropriate topic using problem-based methods (as well as its preparation) requires more time than, for example, the choice of a traditional lecture. With oversized teaching programmes, activation methods seem to be of little use.

According to Zormanová (2012), project-based learning is teaching based on the project method (Kratochvílová, 2006). A project is understood as a complex work task in which students independently solve a problem (problem task, problem situation, ...). With the help of this teaching method, pupils are encouraged to work independently on certain complex tasks or solve problems related to life reality. A characteristic feature of project-based learning is the goal, which is represented by a specific output, i.e. a product, a practical solution to a problem. Projects often take the form of integrated topics, using inter-subject relationships. Maxa (2015) also talks about project-based learning, where in the context of teaching economic subjects, project-based learning emphasizes the complexity of the problem to be solved, the goal of which is the acquisition of the necessary knowledge and skills by students. The requirement to link life, learning and work also comes to the fore, in collaboration between teachers, pupils, interested parents, or invited experts, so that the selected topics can be addressed in relation to social and at the same time individual needs. A project in economics subjects is primarily a complex practical task (problem, topic) linked to life reality, which must be solved by theoretical and practical activities leading to the production of the expected output. The teacher only coordinates the processing of the project, the students are the solvers. It is in a way a teamwork of pupils.

Project-based learning is well suited where courses are intended to offer more than a mere 'cookbook' of procedures, and can also be used where the design and development of

a product is to be achieved. As with problem-based learning, projects should be authentic and focused on specific learning objectives; in addition, when students work in teams, the teacher should follow cooperative learning principles, facilitate the acquisition of teamwork skills, and ensure that all team members are individually responsible for the entire content of the project. Along with this, as teachers and students gain experience with project-based learning, projects can be more open-ended, containing fewer instructions needed for completion. In other words, projects may be increasingly structured as problem-based tasks or exercises (Nezvalová, 2024).

Basic steps of the project:

1. Determination of the project's purpose, which is represented by the formulation of objectives, determination of the result of the activity;
2. Planning, i.e. setting out the basic questions, the topic, the type of activities;
3. Execution, independent implementation of the project;
4. Evaluation of the work on the project, which should take place both by the teacher and the pupils evaluating the work on the project in a dialogue in front of the class, and by the pupils evaluating each other. (Zormanová, 2012)

The basic features of the project are succinctly summarised by Coufalová (2006):

- The project is based on the needs and interests of the child.
- The project is based on a concrete and actual situation that is not limited to the environment of school.
- The project is interdisciplinary.
- The project is first and foremost a pupil's enterprise.
- The work of the pupils in the project produces a concrete product, i.e. an output which the participants in the project.
- The project project participant presents.
- The project is usually carried out in a group (it can also be individual).

The authors Rohlíková and Vejvodová (2012) state that project-based learning has many advantages. First of all, in project-based learning we get the opportunity to motivate students by cognitive motivation instead of performance motivation. Students who are used to project-based learning find it much easier to get excited about conventional teaching if it has some connection to the project they are working on at the time. Project-based learning teaches students responsibility for the learning process. A student who has developed this responsibility is motivated to learn and works much more effectively. This responsibility is taken away from the teacher. The teacher moves from the role of leader to that of collaborator or consultant. If the teacher has done enough work in the planning phase of the project and has planned the project correctly, then in the later phases of the project the teacher is just reaping the fruits and the students are working in his place. A major advantage is the blurring of boundaries between subjects and the linking of the curriculum into larger units. This brings unprecedented opportunities for collaboration with teachers of other subjects. It also makes it much easier for pupils to remember knowledge that they have actually used on a project and that they had to look

up themselves or otherwise find out because they needed it. In project-based learning, it is easier to individualise. Collaboration, communication, work skills and presentation skills are developed.

Methodology

To conduct the theoretical analysis, an extensive literature review was conducted to identify modern teaching methods that are applicable to higher education. A search for relevant articles was conducted using various academic databases such as Google Scholar, JSTOR and Scopus. Articles were identified using specific keywords such as 'teaching methods', 'modern schools', 'technology in education' and 'project-based learning'. Induction – one type of reasoning and a method of inquiry where general conclusions are drawn from observations of individual cases. It is a progression from the particular to the general. Complete induction: a judgment in which the general conclusion follows from premises summarizing all the individual cases, the conclusion is certain. Description of project-based learning in practice.

Results

The actual workflow and involvement in the project

Students were tasked with working in teams to develop a financial business plan including costing, website and staffing allocations. The students were divided into 3 teams, forming 3 e-hotels. The winning team is represented in this article.

Students worked within the project Innovation of professional training of future professionals in tourism using a fictitious educational hotel.

Partner organisations:

- Sia biznesa Augstskola Turība, Latvia,
- Silesian University in Opava, Czech Republic,
- Pannon Egyetem, Hungary,
- Università del Salento, Italy.

We see the creation and subsequent integration of the e-hotel into the educational process as an opportunity to:

- providing an alternative form of education in the hotel industry,
- supplementing hotel training,
- developing transversal competences,
- establishing international cooperation with other hotels,
- bringing real practice closer to the educational offer,
- creating diverse groups (mainly cultural and social) working towards common goals,

mobilising and motivating students to participate in educational and development activities.

The starting point for the development of the business plan (as one of the stages of the project) of each team (3) was the theory related to the issue of business plan. On this basis, students from each department designed a specific hotel. The students were guided by the academic participants of the project. The project resulted in proposals for the creation of specific hotels in the participating countries. Each team is at a different level of business plan development. The project had 5 stages. The phase related to the E-hotel was Stage 3 and started from January 2022 to September 2023. The students were involved in a tourism subject and presented the E-hotel in a classroom setting, with a self-defense and presentation of the developed business plan at the end. The capital project was then presented online at a regular international meeting. The beginning of the work with students was focused on studying the theory of the business plan, then they worked independently. The teacher was only a facilitator who had an advisory role. The students had regular meetings with the tutor where they presented the progress of the work.

Based on the experience of the Hungarian partners, the following structure has been proposed:

- Business data,
- basic functions,
- human resource planning (current team structure, planned front office team structure, planned team structure, housekeeping, planned team structure, sales and marketing),
- market analysis,
- Competitor analysis,
- return on investment/price,
- packages,
- sales and communication strategies (sales strategy, communication strategy, website, viral videos).

The workflow of the students was as follows: market research – market size – market opportunity analysis, analysis of target customer groups – competitor analysis – SWOT analysis, what competitors offer to customers – risk analysis – hotel design: target group, location, type of hotel, hotel quality and services: basic and additional services; objectives, focus of the offer – packages 1–5: brochures and prices, marketing mix, pricing strategy, HR plan for front office, housekeeping and sales and marketing, sales strategy, communication strategy, performance indicators – financial part – web – video. There were 12 students in this group, including the team leader, and each was assigned an area to create.

The main outputs of the E-hotel project

Name and target group: The family hotel Weinberg *** is located in the South Moravian region between the towns of Sedlec u Mikulova and Na Mušlově, in the district of Breclav,

near the Moravian capital Mikulov. The size of the building plot is 4,183 m², it is a third-class hotel and it is aimed primarily at families with children and young couples (newlyweds and couples who are just planning to start a family) who do not visit South Moravia primarily out of interest in wine and wine cellars.

The hotel has twenty-five rooms, 10 of which are double rooms with extra beds and 15 quadruple rooms + the possibility of renting a baby cage. The rooms have private bathroom with toilet and shower, several rooms also offer a bath. The hotel is well technically equipped – in the facilities and accommodation part, where it offers internet connection, TV or air conditioning. The price includes breakfast and the possibility to buy half board in the form of dinner. The restaurant's menu includes regional and regional food and dishes prepared from it. The hotel restaurant will be open to the public during lunch and dinner.

The hotel parking lot contains thirty parking spaces and also two handicapped parking spaces. As an additional service, the Weinberg Hotel offers a shared spa. In our wellness area, it is possible to use the sauna with a capacity of 8 people, there is also an indoor pool that can be used by both children and adults. There is also a whirlpool in the spa, which is equipped with fully automatic technology and can be controlled remotely, for example from the reception. There is also one private spa for romantic evenings. For children there are two playgrounds where they will definitely have fun. The first playground is located outside the hotel building in the form of a supervised playroom and the second one is outside, by the restaurant terrace, but can only be used under parental supervision.

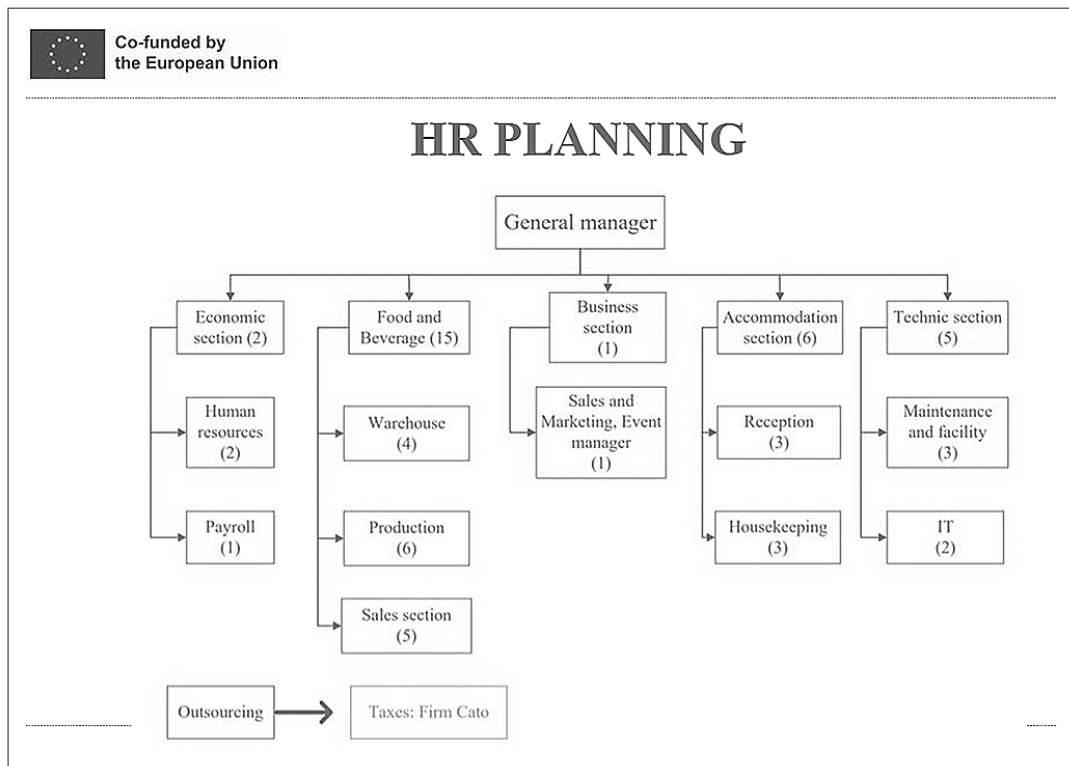
After the general definition of the E-hotel, there is a section describing the individual sections of the hotel. These are the concierge, reception, mailroom, corporate image, security and representatives. The housekeeping section is an essential part of the hotel operation, ensuring a pleasant and undisturbed stay of the guest in the hotel facility. Housekeeping staff are not directly involved in the marketing of the hotel. Their job consists of maintaining order and cleanliness, keeping the facilities and equipment functional and providing minor services to the clients. The marketing and sales positions are filled as follows. The Marketing Specialist is responsible for marketing activities based on the organisation's strategic plan to raise the profile and promote the company, products or a particular brand. It provides comprehensive market research activities, cooperates with advertising, marketing and PR agencies and the company's sales department. The Sales Director coordinates and is responsible for the implementation and development of the company's business and sales strategy. It takes decisions in the implementation of the commercial policy and the use of internal resources. He is responsible for strategic management and influencing development and innovation processes. Represents the company in establishing and maintaining business relationships and negotiations with partners. He is responsible for managing and controlling employees, allocating tasks and then checking their performance. The remuneration process includes a payment policy, rewards for blood donors, benefits and an extra week's holiday.

The employee development and training process refers to all activities aimed at expanding/increasing the competencies of employees (including those on temporary assignment), either to meet the competency requirements for the position or to expand beyond them (in talent programmes, for example). Staff training is organised into the following units:

- Initial training.
- Periodic training/statutory training.
- Development training based on a personal training plan.

The organisation of selection procedures, recruitment and training of new employees is also elaborated in detail.

Fig. 1 Example of organizational structures

Source: own processing by students (Collective of authors, 2023)

In the framework of competitor analysis, students created a SWOT analysis for competitors. They identified a total of 4 competitors:

- Pension U Vinice offers accommodation for about 30 people with parking. In terms of catering, it is possible to prepare meals in a common kitchen, because the guesthouse offers only breakfast. For a fee, they offer the possibility of accommodation with a pet. For cyclists there is the possibility of charging electric bikes.
- Vinařský dům Sedlec is a family-run guest house and winery with a cellar. They focus mainly on cyclists, families with children and their pets. There is a small playground for children and a sauna and outdoor gas grill for adults. There is also a wine cellar. The wine house provides breakfast only.

- Pension Mušlov arranges corporate parties and tastings or holidays for families – it could be the biggest competitor. It has a capacity of 30 accommodation places. The guesthouse has a restaurant, which serves only the guests. Accommodation with pets is not possible. There is an indoor playground for children.
- Towards the town of Mikulov there is the Sedlec Mill, which offers a guesthouse with a restaurant. It can accommodate about 50 guests. There is a possibility of corporate parties in the wine bar which also has a capacity of up to 50 guests. In their restaurant, the chefs focus mainly on Czech dishes, but also world specialties. Free parking is available.

Tab. 1 SWOT of students

Strengths	Weaknesses
• We offer job opportunities for Czech, Slovak, and German-speaking staff. • The dominant position on the UZ market is in the hotel category – the surrounding area has mostly apartments and guesthouses. • The advantage is the use of regional food in the hotel restaurant and the preparation of classic Moravian cuisine. • Strategic location of the hotel near the most famous Moravian historical and natural attractions – Mikulov, Lednice Castle, etc. • There is good transport accessibility – road by regular buses, cars or rail transport.	• Remoteness of the land from the centre – it may look less attractive and there is no possibility to use such services as in the centre of Mikulov. • Initial high investment. • Lower level of experience with the operation of this type of UZ in an area where guesthouses and apartments predominate.
Opportunities	Threats
• Cooperation with surrounding winemakers, connection with Winberg Mikulov s.r.o. winery, in the hotel restaurant and bar local wines are sold and served. • Accommodation is offered in a stylish but modern hotel, which offers tradition but also the latest trends. • Proximity to tourist attractions such as the town of Mikulov, Lednice-Valtice area, Aqualand Moravia, Austrian and Slovak border area, military monuments, Dolní and Horní Věstonice, wine region Palava and many others. • Construction of our own road leading to our hotel.	• Competition in the vicinity – a large number of guesthouses – their location and price can put us at risk. • The current political situation in the east (the war in Ukraine may limit tourism or people's desire to travel) • Development of anti-pandemic restrictions – with their re-announcement, hotel operations will be limited. • Higher cost of initial inputs – food, skilled staff, UZ equipment. • It is difficult for a new hotel to establish a good and proven name in the market, so it may take time to find a steady clientele in the beginning.

Source: Own processing according to Czech Statistical Office (Collective of authors, 2024)

The students focused on the different price levels within the rooms offered (double, quadruple) along with the holding of additional services such as the possibility of renting a baby stick and bundled services within the stay such as breakfast, half board, wellness or for packages as a whole. Factors taken into account were: cost of price, competitive pricing, varied discount promotions and elasticity of consumer demand. Off-season discounts and off-season packages are used to influence customer traffic. Discounts can be claimed by returning guests with an x% discount or cash-bonus pricing. There is a higher focus on the economically weaker segment such as families with children, hence the price is based on necessities.

Calculation example

Main season – holidays, Easter, Mikulov vintage (approx. 75 days):

- Double room 1,800 CZK/night
- Quadruple room 2,500 CZK/night
- OCC high season = 85%
- Total revenue for 1 night = $8.5 \times 1,800 + (15 \times 0.85) \times 2,500 = 47,175$ CZK
- Total revenue for high season = $47,175 \times 75 = 3,538,125$ CZK
- RevPar = $3,538,125 / (75 \times 25) = 1,887$ CZK

Students also calculated the return on investment. They also created 5 pain points for customers. The last output was a promotional video and a website for the E-hotel (Collective of authors, 2024).

CONCLUSION

The article describes the project objectives, its structure, tasks and achievements of the project researchers. It defines the theoretical basis for the modern method of teaching and that is "project creation". Importantly, the project applies experiential learning and breaks down the more traditional hierarchy between teachers and students, so that the teacher becomes more of a coach and facilitator. Students will be better prepared for a competitive environment, both in the job market and for the opportunity to start their own hospitality business.

Students created a business plan based on an analysis, in a structure corresponding to the theoretical knowledge. The created business plans were evaluated by teachers and experts from practice. Based on the evaluation, a ranking was determined. The representative of the first-placed team presented the business plan at an international meeting.

Acknowledgements

The paper is a partial output of the international project 2021-1-SK01-KA220-HED-000023291 – TRAIN-E-HOTEL: Innovation of the professional training of future tourism experts using a fictitious training hotel.

References

APELT, H. et al. The role of intercultural communicative competence formation in teaching foreign languages to students of hospitality and tourism specialties. *Conhecimento & Diversidade* [online]. 2023, vol. 15, no. 36, p. 570–586. [cit. 15. 6. 2024]. ISSN 2237-8049. DOI: 10.18316/rcd.v15i36.10972.

BILYK, V. et al. Introduction of interactive teaching methods in modern schools. *Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación* [online]. 2023, vol. 17, no. 2, p. 199–209. [cit. 19. 6. 2024]. ISSN 2665-0223. DOI: 10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.17.

COLLECTIVE OF AUTHORS. Partial research results of the project 2021-1-SK01-KA220-HED-000023291 – TRAIN-E-HOTEL: Innovation of the professional training of future tourism experts using a fictitious training hotel. Karviná: 2023, 2024.

COUFALOVÁ, J. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0.

EVROPSKÁ AKADEMIE VZDĚLÁVÁNÍ. *Moderní metody výuky* [online]. 2023. [cit. 8. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.europeanacademy.cz/moderni-metody-vyuky/>.

JANÍK, T. *Znalost jako klíčová kategorie učitelského vzdělávání*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-080-8.

JANÍK, T. et al. Profesní vidění u učitelů: pokus o zmapování výzkumného pole. *Pedagogika*. 2014, roč. 64, č. 2, s. 151–176. ISSN 0031-3815.

KASÍKOVÁ, H. Didaktika vysoké školy a teorie učitelského vzdělávání jako zdroj jejího rozvoje. *Aula* [online]. 2015, roč. 23, č. 1, s. 36–57. [cit. 11. 6. 2024]. ISSN 2533-4433. Dostupné z: https://csvs.cz/wp-content/uploads/2019/01/AULA_01_2015_KA_36_56.pdf.

KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0.

LESINSKIS, K. et al. Modern Business Teaching: The Sable Labor Market Provision for the Emerging Generations. *Estudios de economía aplicada* [online]. 2021, vol. 39, no. 5. [cit. 18. 6. 2024]. ISSN 1697-5731. DOI: 10.25115/eea.v39i5.5202.

MAXA, R. *Moderní vyučovací metody ve výuce ekonomických předmětů* [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví: 2015. Vedoucí práce M. ROTPORT. [cit. 15. 6. 2024]. Dostupné z: https://vskp.vse.cz/47672_moderni-vyucovaci-metody-ve-vyuce-ekonomickych-predmetu.

NEZVALOVÁ, D. *Strategie a formy vysokoškolské výuky* [online]. [cit. 10. 6. 2024]. Dostupné z: http://mofy.upol.cz/vystupy/strategie_a_formy_vs_vyuky.pdf.

NOVOTNÁ, J. Aktivizace výuky na vysoké škole. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. I, Řada pedagogicko-psychologická* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 1985, roč. 34, s. 123–132. [cit. 11. 6. 2024]. Dostupné z: <https://digilib.phil.muni.cz/sites/default/files/pdf/112600.pdf>.

ROHLÍKOVÁ, L. a VEJVODOVÁ, J. *Vyučovací metody na vysoké škole: praktický průvodce výukou v prezenční i distanční formě studia*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4152-9.

STRAKOVÁ, J. et al. Profesní přesvědčení učitelů základních škol a studentů fakult připravujících budoucí učitele. *Pedagogika*. 2014, roč. 64, č. 1, s. 34–65. ISSN 0031-3815.

ZORMANOVÁ, L. *Projektová výuka* [online]. Metodický portál RVP.CZ, 2012. [cit. 10. 6. 2024]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/s/14983/PROJEKTOVA-VYUKA.html>.

Contact

doc. Ing. Pavlína Pellešová, Ph.D.
School of Business Administration in Karvina, Silesian University in Opava
Department of Tourism and Leisure Activities
Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná, Czech Republic
pellesova@opf.slu.cz

Mgr. Klára Václavínková
School of Business Administration in Karvina, Silesian University in Opava
Department of Tourism and Leisure Activities
Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná, Czech Republic
vaclavinkova@opf.slu.cz

POVÁLEČNÁ RETRIBUCE V ČESKÝCH ZEMÍCH V HISTORICKÉ A PRÁVNĚHISTORICKÉ LITERATUŘE: KOMENTOVANÁ BIBLIOGRAFIE

POST-WAR RETRIBUTION IN THE CZECH LANDS IN HISTORICAL AND LEGAL-HISTORICAL LITERATURE: AN ANNOTATED BIBLIOGRAPHY

Jaroslav Král¹

Abstrakt

Touha po odplatě a potrestání viníků, kteří způsobili obyvatelům českých zemí značná příkoří po dobu trvání druhé světové války, vedla československou politickou reprezentaci v londýnském i moskevském exilu k myšlence vypořádat se s těmito „zrádci a kolaboranty“ jednou provždy a zajistit rychlou očistu národa v prvních poválečných letech. K tomuto úkolu byly zřizovány specifické instituce v podobě 24 mimořádných lidových soudů, Národního soudu a trestně nalézacích komisí, jež měly tento ambiciózní cíl naplnit. Výzkum a hodnocení jejich činnosti i po téměř 80 letech stále přináší výsledky a otevírá nové otázky i možné oblasti dalšího bádání. Předkládaná studie si klade za cíl sumarizovat dosavadní historickou a v omezené míře právněhistorickou literaturu zabývající se fenoménem lidového soudnictví, které se i ve třetí dekádě 21. století těší značné pozornosti jak domácích, tak i zahraničních badatelů.

Klíčová slova

retribuce, mimořádné lidové soudy, literatura, české země

Abstract

The desire for retribution and punishment of those responsible for the significant suffering endured by the inhabitants of the Czech lands during World War II led the Czechoslovak political representatives in exile, both in London and Moscow, to the idea of dealing

¹ Historický ústav, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

with these “traitors and collaborators” once and for all, ensuring a swift purification of the nation in the early post-war years. To achieve this goal, specific institutions were established in the form of 24 extraordinary people’s courts, the National Court, and criminal investigation commissions, which were to fulfill this ambitious aim. Research and evaluation of their activities, even after almost 80 years, continue to yield results and open new questions and potential areas for further research. This study aims to summarize the existing historical and, to a limited extent, legal-historical literature dealing with the phenomenon of people’s judiciary, which, even in the third decade of the 21st century, continues to attract considerable attention from both domestic and foreign researchers.

Keywords

retribution, extraordinary people’s courts, literature, Czech lands

ÚVOD

Problematika a výzkum retribučního soudnictví v poválečném Československu se posledních letech těší poměrně velké pozornosti historiků. Tato situace však nastala až na počátku 21. století. V období komunistické diktatury v Československu v letech 1948–1989 tehdejší historiografie danou problematiku téměř naprosto ignorovala a postavila ji mimo hlavní osu poválečných dějin ČSR. Kvalitní, detailní a systematický výzkum archivních materiálů ale nepřicházel ani po roce 1989. Po celá devadesátá léta minulého století stálo mimořádné lidové soudnictví na okraji zájmu české i slovenské historiografie. Světlou výjimku představovali historici zabývající se retribucí na Opavsku, Ostravsku a v západních Čechách. Dušan Janák ve své studii *Činnost Mimořádného lidového soudu Opava v letech 1945–1948* přinesl také první stručný přehled literatury zabývající se touto tematikou (Janák, 1994). Jednalo se zejména o dobové právní publikace a články v odborných časopisech, ideologicky zaměřené domácí práce z období 50. a 60. let 20. století a exilovou literaturu memoárového charakteru. První studie, která se primárně věnovala literatuře zabývající se retribuční problematikou, vyšla až v roce 2002 v rámci sborníku *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945–1948* (Borák, 2002b). Pavel Zeman v kapitole *Česká literatura o retribučním soudnictví* přinesl základní přehled do té doby publikovaných prací věnujících se retribuci a činnosti mimořádných lidových soudů (Zeman, 2002). Zatím poslední přehled retribuční literatury zpracovala dvojice opavských historiků Dušan Janák a Ondřej Kolář ve studii *Výzkum dějin retribuice v obvodu Mimořádného lidového soudu Opava – stav, východiska a perspektivy* publikované ve Slezském sborníku v roce 2018, kde shrnula dosavadní stav bádání doplněný o kvalifikační práce věnující se lidovému soudnictví v Československu (Janák a Kolář, 2018). Předkládaný text si klade za cíl navázat na Janáka s Kolářem a doplnit literaturu zabývající se fenoménem lidového soudnictví od roku 2018 do současnosti. Zároveň výběrově rekapituluje existující

historické a právněhistorické texty reflektující retribuční problematiku od dobových právních publikací až po nejnovější produkci. Stranou neponechává ani klíčové zahraniční práce přibližující průběh retribuce ve vybraných evropských státech. Pro větší přehlednost a jednodušší orientaci je literatura uspořádána na základě chronologické posloupnosti, ale opomenuto nezůstalo ani tematické hledisko.

Dobové právní publikace a exilová literatura

Odborné právní, právně-historické a historické práce týkající se mimořádného lidového soudnictví v Československu vznikaly v posledních více než sedmdesáti letech v různých a často nepravidelných etapách. K prvním pokusům objasnit příčiny a průběh retribuce docházelo již nedlouho po skončení druhé světové války. V letech 1945–1948 vznikaly především dobové právní studie, jež se zabíraly různými aspekty retribučního soudnictví a jeho legislativního zakotvení, ale nepohlížely na danou problematiku metodologií historických věd. Tehdejší tvůrci právních předpisů publikovali své články a názory zejména v odborných časopisech *Právní praxe* a *Právník*. Mezi autory, kteří pravidelně přispívali svými texty, patřili např. Bohuslav Ečer (1946a, 1946b), Pavel Körbel (1947) nebo Jaroslav Morávek (1946). Tato skupina právníků seznamovala čtenáře s novými právními normami a navazující právní kontinuitou v rámci československého právního řádu. Bohuslav Ečer se poté zaměřil na mezinárodní rozměr potrestání válečných zločinců (Ečer, 1946a). Stranou ale nezůstaly ani otázky národnostní, smíšených manželství či státního občanství (Hůrský, 1947). Nejdůležitějším okruhem jsou však články a stati vztahující se již ke konkrétním problémům retribučního soudnictví. Jedná se o příspěvky Kamila Reslera (1948), Vladimíra Solnaře (1946), Huberta Ripky (1946) nebo Františka Brychty (1948), které vytvářejí základní rámec právní problematiky mimořádného lidového soudnictví.

Po skončení druhého období retribučních se toto téma ztrácí na téměř dvě desetiletí ze zorného úhlu právní i historické vědy. První rozsáhlejší právně historické studie týkající se zejména lidového soudnictví na Slovensku se objevují v důsledku liberalizačních procesů ve společnosti až na sklonku 60. let 20. století. Zde je nutné zmínit především publikaci Antona Rašly, jenž analyzuje a srovnává průběh československé retribuce a její postavení v mezinárodním měřítku (Rašla, 1969).

Problematiky lidového soudnictví se v 70. a 80. letech 20. století dotýkají též exilové práce Viléma Hejla a Karla Kaplana (v reprintu vydané na počátku 90. let v Československu), které se ale danému tématu věnují v širším kontextu politických perzekucí (Hejl a Kaplan, 1990).

Počátky systematického výzkumu

Intenzivní a systematický výzkum československé retribuce tak nastává až po roce 1989, kdy jsou zpřístupněny dochované archivní materiály a vychází první komentované edice tehdejších právních předpisů. Průkopníky v poznávání této neprozkoumané kapitoly české

historie byla dvojice opavských historiků Mečislav Borák a Dušan Janák, kteří položili základy dalšímu bádání. M. Borák s D. Janákem zaměřili svůj výzkum na analýzu MLS v Moravské Ostravě a v Opavě (Borák, 1998; Janák, 1994). Jedním z důležitých výstupů řešené problematiky bylo vytvoření unikátní metodiky kvantitativního zpracování spisového materiálu v podobě počítačových databází (autor Matouš Borák), které umožňují sledovat a srovnávat údaje o stíhaných osobách z různých hledisek. Mimo vytvoření primární metodiky při výzkumu MLS v Ostravě se M. Borákovi podařilo detailně popsat celkový mechanismus vývoje a fungování retribuční v Československu a zasadit ji do mezinárodního kontextu (Borák, 1998). Jeho práce se následně stala základním stavebním kamenem dané problematiky a inspirací pro další generace autorů zabývajících se tímto tématem. Na M. Boráka postupně navázali a navazují další historici, jejichž práce si však nekladou za cíl komplexně charakterizovat retribuční soudnictví, ale především zmapovat činnost mimořádných lidových soudů v jednotlivých regionech České republiky.

Zhruba ve stejném období, kdy M. Borák publikoval výsledky svého výzkumu, vyšla kniha Václava Jiříka *Nedaleko od Norimberku*, která přibližuje dění u MLS v Chebu (Jiřík, 2000). V pozdější publikaci *Klatovské oprátky* Jiřík pro změnu zaznamenává osudy dvaceti mužů a žen, které Mimořádný lidový soud v Klatovech odsoudil k trestu smrti za kolaboraci s nacisty (Jiřík, 2004). Zejména kniha *Nedaleko od Norimberku* si klade za cíl podrobně a komplexně popsat činnost Mimořádného lidového soudu v Chebu. Koncepte Jiříkovy monografie je ale značně odlišná od výše zmíněných autorů a kvalitativně ani metodologicky nedosahuje předchozí úrovně. Jiřík na rozdíl od Boráka s Janákem nevyužil pro zpracování trestních spisů počítačovou databázi, která by dále umožnila následnou komparaci s ostatními lidovými soudy, ale zvolil spíše selektivní přístup pro řešení dané problematiky. Výše uvedené autory můžeme následně zařadit do první etapy výzkumu poválečné retribuční, v jejímž průběhu byla vytvářena a stanovena základní metodika pro studium daného tématu. Její závěr lze datovat na přelom tisíciletí, kdy se začínají objevovat další historické práce mapující především činnost pohraničních mimořádných lidových soudů, které využily Borákovu metodu kvantitativního zpracování spisového materiálu.

Výzkum v regionech a nové problémové okruhy

Od počátku třetího tisíciletí se začíná etablovat druhá etapa ve výzkumu „velké retribuční“, jež soustředila svoji pozornost na jednotlivé mimořádné lidové soudy. Začíná se tak vytvářet homogenní skupina prací, které mohou posloužit k vzájemné komparaci, jelikož mají podobné metodické zpracování. Oblastí severních Čech se zabývala trojice historiků Zdeněk Radvanovský, Kateřina Portmann (Lozoviuková, Kočová) a Jitka Suchá v díle *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích* (Kočová, Radvanovský a Suchá, 2001). Retribuční soudnictví v severních a severozápadních Čechách se stalo taktéž námětem disertační práce Kateřiny Portmann obhájené v roce 2006 (Kočová, 2006). Problematikou retribuční se Portmann zabývá i v několika dalších studiích publikovaných především ve sbornících či historických časopisech a periodikách. Historička Lucie Jarkovská ve své knize *Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku pro*

změnu popisuje velmi zajímavě se vyvíjející situaci ve východočeském regionu (Jarkovská, 2008). Její disertační práce pod vedením Mečislava Boráka byla vydána po menších úpravách v roce 2008 a nezapře inspiraci Borákovou monografií. Činnost Mimořádného lidového soudu v Českých Budějovicích zpracovával opět pod vedením školitele M. Boráka historik Petr Justin, který se zaměřil na průběh retribuční v jižních Čechách (Justin, 2004). K posledním knižním publikacím věnujícím se poválečné retribuční na regionální úrovni a uzavírající druhou etapu výzkumu této problematiky patří především monografie Ivany Rapavé *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945–1948*, která vznikla původně jako diplomová práce výše zmíněné autorky a doplňuje tak postupně mozaiku působnosti lidových soudů v ČSR (Rapavá, 2010). Další práce a studie v uvedeném období se věnují již pouze dílčí problematice mimořádných lidových soudů a nezabývají se jejich komplexním zpracováním. Do této kategorie je možné zařadit studie o MLS v Hradci Králové a Chrudimi (Dubová, 2008; Dubová, 2010), publikaci Jiřího Grézla mapující činnost MLS v roce 1945 v Olomouci (Grézl, 2007) nebo diplomovou práci Jany Cihlářové (2008).

Od počátku třetího tisíciletí se díky systematickému výzkumu M. Boráka, T. Staňka a D. Janáka téma retribuční dále rozdělilo do tří hlavních problémových okruhů. První z nich se zaměřil na otázky antisemitismu v rámci lidového soudnictví. Zde odvedl zásadní práci Mečislav Borák, který první fázi výzkumu sumarizoval ve dvou po sobě vyšlých sbornících *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu* a *Poválečná justice a národní podoby antisemitismu*. Součástí sborníků je také přehled doposud vyšlé literatury věnující se retribučním v podání historika Pavla Zemana (Borák et al., 2002a; Borák et al., 2002b). Antisemitismem v poválečném soudnictví se dále zabývali i další badatelé. Kateřina Portmann (Lozoviuková) ve svých příspěvcích *Mimořádný lidový soud Liberec a některé případy související s židovskou problematikou* (Lozoviuková, 2002), *Ghetto Terezín a Mimořádný lidový soud v Litoměřicích v letech 1945–1948* a David Nehyba ve studii *Židovská problematika ve spisech mimořádného lidového soudu ve Znojmě 1945–1948* (Portmann, 2007; Nehyba, 2009). Kromě otázek antisemitismu se Borák s Janákem dále věnovali komparaci obžalovaných a odsouzených osob německé národnosti, které stanuly před MLS v Moravské Ostravě, Opavě a Novém Jičíně (Borák a Janák, 2005).

Druhým zásadním tématem, bezprostředně souvisejícím s lidovým soudnictvím, byly podoby retribučního vězeňství v poválečném Československu. Odpovědi na vzniklé otázky hledala především dvojice opavských historiků Dušan Janák a Tomáš Staněk. Zatímco Staněk se ve svém výzkumu zabýval zejména problematikou retribučních vězňů (Staněk, 1996; Staněk, 2002), Janák soustředil svoji pozornost na celkovou charakteristiku a fungování vězeňských systémů v ČSR a teritoriu střední Evropy (Borák a Janák, 1996; Janák, 2001; Janák, 2002). Přehled základních dokumentů o způsobu zacházení s vězni v ČSR v letech 1945–1955 uspořádal historik Vězeňské služby ČR Aleš Kýr (2002).

Třetí oblastí, které se začalo postupně dostávat náležité pozornosti, byla tzv. „divoká retribuční“, jejíž systematický výzkum započal již v polovině 90. let 20. století Tomáš Staněk. Ten se dále zaměřil na zmapování poválečných excesů a jejich následné vyšetřování (Staněk, 2005). Problematikou poválečných násilností na německém obyvatelstvu se dále zabývali také Zdeněk Beneš s Jiřím Peškem (Beneš et al., 2002a) nebo Mečislav Borák (1997).

Retribuce v zahraniční literatuře

Souhrnný a neotřelý pohled zahraničního historika na poválečnou retribuci nabídl publikace Benjamina Frommera *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*, která postihla téměř všechny podoby poválečné odplaty. Autor se zpočátku věnuje historickému kontextu a divoké retribuci, než přejde k vývoji a vzniku „velkého“ retribučního dekretu (Frommer, 2010). Následně rozebírá činnost mimořádných lidových soudů, kdy zvýšenou pozornost upírá především na fenomén udavačství. Široký záběr Frommerovy knihy neopomíná ani tzv. „malou“ retribuci, dále propojuje téma lidového soudnictví s odsunem německého obyvatelstva a nemalý prostor věnuje problematice Národního soudu i komunisty obnovenému lidovému soudnictví. V konečném výsledku hodnotí české lidové soudnictví jako závažný a důkladný pokus vyrovnat se zločiny minulosti navzdory nepopíratelným nedostatkům a pochybením poválečné justice. I když autor využívá jiné metodologické postupy než Mečislav Borák a pomíjí některé regionální aspekty retribuce, patří jeho kniha k nejzásadnějším publikacím, které se lidovému soudnictví v poválečném Československu věnují.

Z dalších zahraničních autorů, kteří se soustředili na téma „spravedlivé odplaty“ v poválečné Evropě, je možné dále zmínit Tonyho Judta, jenž v *Poválečné Evropě* přibližuje dění ve vybraných evropských státech (Judt, 2018). Ve své monografii srovnává podoby poválečné spravedlnosti v Evropě a přináší tak komplexní pohled na danou problematiku v celoevropském měřítku. Otázkou evropské retribuce se dále zabýval taktéž americký historik maďarského původu István Deák, který v případě ČSR dochází k obdobným závěrům jako Tony Judt nebo Benjamin Frommer (Deák, 2015). Liší se však v hodnocení tvrdosti trestů v jednotlivých evropských zemích. Kolektivní monografie pod vedením Norberta Freie *Trans-nationale Vergangenheitspolitik* na základě 15 národních studií prokazuje odlišné způsoby potrestání německých válečných zločinců podmíněné výrazně rozdílnou politickou situací ve vybraných státech (Frei et al., 2006). Publikace vzešlá z odborné konference „*Genocide on Trial. Von den Nürnberger Kriegsverbrecherprozessen zum Internationalen Strafgerichtshof in Den Haag*“ pod vedením Heimo Halbreinera a Claudie Kuretsidis – Haider se zabývá na základě mezinárodního srovnání otázkou válečných zločinů a jejich potrestání v evropském kontextu od norimberského procesu až k Mezinárodnímu soudnímu tribunálu v Haagu (Halbreiner et al., 2007). Obdobným způsobem uspořádaná kolektivní monografie Kerstin von Lingen *Kriegserfahrung und nationale Identität in Europa nach 1945* zaměřuje svoji pozornost na problematiku národních identit, která je na závěr doplněna i primární výběrovou bibliografií ke zkoumanému tématu (Lingen, 2009). Poněkud širší časový rozsah zahrnující téměř celé 20. století pokrývá kniha Philippa Thera *Temná strana národních států*, jež v systematicky pojaté analýze hledá společné kořeny masových čistek v Evropě (Ther, 2017).

Nejnovější výzkum

Nově zkoumaným tématem poválečné retribuce je od roku 2015 tzv. „laický prvek“ zastoupený u mimořádných lidových soudů. Jedná se o výzkum rozhodování soudních

senátů složených ze čtyř laiků a jednoho profesionálního soudce. Danou problematikou se zabývá především právní historička Daniela Němečková, která se ve svých studiích zaměřila na poměr přehlasovaných a odsouhlasených návrhů profesionálního soudce či složení soudních senátů na základě politické příslušnosti jednotlivých laických členů (Němečková, 2015).

Pro poslední sledované období je dále typický narůstající zájem o lidové soudnictví, který se však zaměřuje spíše na dílčí specifika poválečné retribuice. Výjimku představuje disertační práce právní historičky Daniely Němečkové *Retribuční soudnictví mimořádných lidových soudů ve středních Čechách*, která přináší statistickou analýzu MLS v Mladé Boleslavi, Kutné Hoře a částečně také Praze (Němečková, 2018). Při jejím zpracování však využila jinou metodiku než výše zmínění autoři. V nejnovější publikaci Daniely Němečkové a Jakuba Šloufa se podařilo autorům uspořádat nejrozsáhlejší spisový materiál MLS v Praze, který obsahuje 9 646 záznamů osob, které stanuly před pražským lidovým soudem. Jmenný rejstřík souzených osob dále obsahuje datum narození, místo narození, národnost, spisovou značku, datum rozsudku, paragraf retribučního dekretu a rozhodnutí soudu. Výše zmíněná publikace se dále věnuje vývoji organizační struktury soudu, personálnímu zajištění a především společenským a politickým vlivům na soudní řízení (Šlouf et al., 2020). Odlišný badatelský přístup v publikaci *Mimořádný lidový soud v Opavě a „velká“ retribuice v západním Slezsku 1945–1948* zvolil opavský historik Ondřej Kolář, který se zaměřil na vytvoření základní typologie provinění stíhaných opavským tribunálem a analyzoval přístup soudu k jednotlivým druhům deliktů (Kolář, 2021). K nejnovějším počínům věnujícím se poválečné retribuici patří především kolektivní monografie vydaná ve spolupráci Technické univerzity v Liberci a Ústavu pro studium totalitních režimů. Kniha *Spravedlnost, nebo pomsta?: potrestání válečných zločinců, kolaborantů a zrádců po 2. světové válce v Československu* pod vedením Jaroslava Pažouta a Kateřiny Portmann hledá v pěti různých perspektivách odpověď na otázku, zdali retribuice představuje spravedlivou a přiměřenou odplatu za spáchané skutky nebo spíše politicky motivovanou pomstu (Pažout a Portmann, 2022). Příspěvky autorů se soustředí na její mezinárodní komparaci, aplikaci vůči národnostním menšinám, regionální sondy a reflexi ve filmové tvorbě. Obdobnou otázku si v článku *Retribuční justice po květnu 1945. Restitutio in integrum, nebo Nemesis?* klade také Michal Janata, který se pokusil o syntetický historicko-filosofický pohled na lidové soudnictví. Autor spatřuje klíčovou roli v retribučních dekretech a úloze prezidenta Beneše, jejichž vznik dle Janatova názoru nebyl motivován touhou po spravedlivém vyrovnání se s minulostí ale pouhou pomstou směřující k národní a socialistické revoluci (Janata, 2023).

Ani období obnovené retribuice nezůstalo v posledních letech bez pozornosti současné historiografie. Na výzkum Kateřiny Kočové (Portmann) z roku 2005 navázala Lucie Chrobáková, která v příspěvku *Retribuční soudnictví 1948: počátek třídní justice?* revidovala dosavadní výsledky bádání (Chrobáková, 2016). V témže období Lukáš Blažek a Daniela Němečková publikovali ve své studii *Analýza revize retribuice v roce 1948 s využitím statistických metod* závěry svého výzkumu, které mohou dále přispět k poznání rozporuplného konání československé komunistické justice po Únoru 1948 (Blažek a Němečková, 2018). Také Kateřina Portmann v kolektivní monografii *Třídní (ne) spravedlnost: proměny politicky motivované trestněprávní perzekuce v Československu*

v letech 1948–1989 navázala na svůj přechodí výzkum, kdy analyzovala komunisty ovládané lidové soudnictví, které doplnila o zajímavý případ významného odbojáře Vladimíra Krajiny (Kočová, 2005; Bursík et al., 2020). Za poslední významný příspěvek k regionálním dějinám retribuice lze považovat monografii stejné autorky *Vyrovnaní se s válečnými zločiny a zločiny kolaborace po druhé světové válce v Liberci*, která na základě rozsáhlé a detailní analýzy mnoha pramenů charakterizuje podobu poválečné spravedlnosti v severočeském regionu (Portmann, 2024). Úlohu regionálních médií zkoumal ve své disertační práci Jaroslav Král, který na základě provedené obsahové analýzy mediálních sdělení interpretoval vliv jihočeských deníků a týdeníků na probíhající retribuici u českobudějovického mimořádného lidového soudu (Král, 2024).

K dalším významným publikacím přesahující svým významem vybrané regiony patří monografie Pavla Kmocha věnující se doposud nedostatečně probádané „malé retribuici“ v českých zemích, jejíž konkrétní podobu ilustruje na práci trestní nalézací komise v Benešově u Prahy (Kmoch, 2015). Stejným fenoménem na Ostravsku se ve své disertační práci *„Malý“ retribuční dekret v Ostravě 1945–1948* zabývala Andrea Chrobáková Lněničková (2011). Dalším důležitým zkoumaným tématem je také revoluční očista průmyslových podniků, která představovala inspiraci pro vznik „malého“ retribučního dekretu. Touto problematikou se zabýval Jakub Šlouf, jehož předmětem výzkumu se staly podnikové fondy Škody Plzeň a Praha a Českomoravských strojíren (Šlouf, 2017). Vojenský historik Ivo Pejčoch a Jiří Plachý se ve svých publikacích zaměřili pro změnu na odsouzené osoby mimořádnými lidovými soudy k trestu smrti (Pejčoch, 2017; Pejčoch a Plachý, 2016). Jihočeský badatel Jan Ciglbauer se zabýval totožnou problematikou u MLS v Českých Budějovicích (Ciglbauer, 2018). Z časopiseckých či sborníkových studií je možné připomenout texty Kateřiny Joklové (2010), Ondřeje Koláře a Hany Dostálové (2017), či Jana Macha (2014), jež přibližují čtenářům zajímavé osudy osob, které stanuly před jednotlivými MLS nebo byly přímo vykonavateli poválečné spravedlnosti.

V posledních 15 letech se téma poválečné retribuice objevuje stále častěji také v kvalifikačních pracích studentů historických či právních věd. Jedná se jak o práce bakalářské, tak diplomové, které však mají kolísavou kvalitu a různorodé metodologické zpracování. Nejčastěji se věnují vybrané problematice konkrétních MLS nebo uděleným hrdelním trestům. Tímto způsobem byla částečně zmapována činnost MLS v Plzni (Žamberská, 2010; Povýšilová, 2018), Brně (Čížková, 2017), Olomouci (Šmídová, 2021), Chrudimi (Zbořilová, 2015), Poličce (Chadimová, 2013), Uherském Hradišti (Müller, 2015), Praha (Němečková, 2014) Znojmě (Nohel, 2009), Mladé Boleslavi (Sýkorová, 2005), Liberci (Šoufková, 2024), Kutné Hoře (Koula, 2011), Jihlavě (Hanák, 2019) či Hradci Králové (Nečas, 2011). Vybrané kvalifikační práce především z Masarykovy univerzity v Brně a Univerzity Palackého v Olomouci soustředily svoji pozornost také na vybrané sociálně profesní či národnostní skupiny obyvatel, které stanuly před mimořádnými lidovými soudy. Jedná se zejména o případy kolaborujících novinářů (Svítková, 2013; Maletová, 2016; Stránský, 2010), moravských Charvátů (Nohel, 2014) či příslušníků represivního nacistického aparátu (Blatecká, 2016; Merunková, 2017; Češík, 2018).

Retribuční literatura v širší historické perspektivě

Nedílnou součástí širšího přehledu literatury zabývající se retribucí jsou práce věnující se specifické instituci v podobě Národního soudu. Paralelně s prvotní linií výzkumu problematiky lidového soudnictví v 90. letech 20. století vzniklo dílo Roberta Kvačka a Dušana Tomáška *Obžalována je vláda* přinášející ucelený obraz procesu s protektorátní vládou (Kvaček a Tomášek, 1999). Zmíněná publikace dvou dlouholetých spolupracovníků přibližuje osudy členů protektorátní vlády jak za jejich působení v nejvyšších politických funkcích, tak v poválečných tahanicích usilujících o jejich potrestání. V roce 2012 navázala na toto téma právní historička Eva Janečková knihou *Proces s protektorátní vládou*, v níž se detailně zabývá jak samotným soudním přelíčením, tak i jeho reflexí v médiích, společnosti i sekretariátech politických stran (Janečková, 2012). Tragické osudy bývalého předsedy vlády a agrární strany Rudolfa Berana včetně jeho případu před Národním soudem ve své monografii velmi podrobně vylíčil Jaroslav Rokoský. Ten na více než sto stranách zmiňované publikace přináší detailní přehled soudního přelíčení i s mnoha citacemi soudních protokolů a nabízí tak čtenářům zajímavý pohled do zákulisí tohoto justičního orgánu. Nechybí zde ani zhodnocení politického pozadí tohoto případu a jeho reflexe v dobovém tisku (Rokoský, 2011).

Pro pochopení československé retribuce je nutné zaměřit se taktéž na literaturu zabývající se mimořádným lidovým soudnictvím v širším právně-politickém a historickém kontextu. Jedná se zejména o publikované studie a monografie analyzující významné fenomény poválečného dění. Studie Jana Machaly *Retribuce a parlamentní volby 1946* analyzuje vliv lidového soudnictví na první poválečné volby, jež posílily vliv KSČ na celkový chod státu a umocnily její dominanci v rámci politického uspořádání ČSR (Machala, 2013). Otázku lidového soudnictví částečně postihuje také sborník *Okupace, kolaborace, retribuce* z roku 2010 uspořádaný pracovníky Vojenského historického ústavu v Praze Ivoem Pejčochem a Jiřím Plachým, který přináší důležité poznatky o retribuci na území Slovenska a dále se zaměřuje na zhodnocení období druhé retribuce v roce 1948 (Pejčoch et al., 2010). Tématem stíhání nacistických zločinců, kteří nebyli za svá provinění na území ČSR po válce potrestáni, se podrobně věnuje ve své monografii *Bestie: Československo a stíhání nacistických zločinců* historik Vojtěch Kyncl, jenž tak navazuje na svůj dřívější výzkum publikovaný v knize *Bez výčitek...: genocida Čechů po atentátu na Reinharda Heydricha* (Kyncl, 2019; Kyncl, 2012).

V oblasti objasňování poválečných vztahů mezi Čechy a Němci odvedl vynikající práci Tomáš Staněk, jehož několik knih zachycuje velmi podrobně problematiku divokého i státem řízeného odsunu Němců z českých zemí po druhé světové válce (Staněk, 2005; Staněk, 1991). Poválečným odsunem německého obyvatelstva, který bezprostředně souvisí s otázkou retribucí, se kromě Tomáše Staňky zabývají také mnozí současní čeští historici rozdílných generací. Za zmínku stojí zejména práce Václava Kurala (1994, 1996), Detlefa Brandese (2002), Zdeňka Beneše (Beneš et al., 2002b) či blízkého spolupracovníka Tomáše Staňky, švýcarského historika, Adriana von Arburg (Arburg a Staněk et al., 2009; Arburg a Staněk et al., 2010a; Arburg a Staněk et al., 2010b; Arburg a Staněk et al., 2011). Poměrně neznámou problematiku vnitřního odsunu německého obyvatelstva

zpracoval v poslední dekádě brněnský historik Tomáš Dvořák (2013). Dramatickou situaci v pohraničních oblastech včetně odsunu německého obyvatelstva, životního prostředí a zdraví v bývalých Sudetech zahrnul do své knihy *Očista československého pohraničí* Eagle Glassheim (2019). Otázce postavení národnostních menšin v poválečném Československu se pro změnu věnuje kolektivní monografie „*Nechtění*“ *spoluobčané: skupiny obyvatel perzekvovaných či marginalizovaných z politických, národnostních, náboženských i jiných důvodů v letech 1945–1989* (Pažout a Portmann, 2018).

Cestu komunistů k „Vítěznému únoru“ a podrobný popis okolností, které vedly k převzetí moci dobře dokumentují také práce Václava Vebera, zabývající se obdobím tzv. lidové demokracie a přibližující otázku retribucí z politického hlediska (Veber, 2008).

Na závěr nelze pominout ani memoárovou literaturu, která nabízí vhled do osobní motivace i subjektivní pohled hodnotící jednání hlavních aktérů. Přední místo tak zauímají vzpomínky ministra spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny *Československo můj osud*, ve kterých velmi podrobně mapuje přípravu a průběh retribuce i jejich politického pozadí (Dratina, 1992). Zatímco Prokop Dratina byl od počátku zastáncem retribučního soudnictví, jeho oponentem byl již v průběhu druhé světové války exilový ministr financí Ladislav Feierabend, jenž shrnul své názory nejen na poválečnou spravedlnost v *Politických vzpomínkách* (Feierabend, 1996). Svoji vlastní zkušenost s lidovým soudnictvím i práci pro československý odboj popsal v knize *Vysoká hra: vzpomínky* Vladimír Krajina (2004). Ve svých monumentálních *Pamětech* se do řad odpůrců retribuce začlenil také Václav Černý, i když jeho svědectví je poznamenáno značným časovým odstupem (Černý, 1983). Okruh memoárů zástupců právnické profese reprezentuje zejména dílo Bohuslava Ečera reflektující mezinárodní rozměr poválečné retribuce. Ečerovo *Norimberský soud* mapuje československou účast v instituci, která měla potrestání válečných zločinců jako hlavní náplň své práce a stala se jakýmsi symbolem odplaty za činy nacistů spáchané v průběhu druhé světové války (Ečer, 1946b). Dále lze zmínit osobní vzpomínky odbojáře, politického vězně, poúnorového emigranta a především vedoucího žalobce pražského mimořádného lidového soudu Jaroslava Drábka, který ve svých pamětech *Z časů dobrých i zlých* věnuje několik kapitol svému působení v této specifické justiční instituci (Drábek, 1992). Největší prostor dostává v jeho vzpomínkách případ s K. H. Frankem a Drábek se nevyhýbá ani problému s protokolem obsahujícím zmanipulovanou výpověď státního ministra, která měla poškodit významného odbojáře a národního socialistu Vladimíra Krajinu.

Opustíme-li oblast především historické a memoárové literatury vázající se k retribuční problematice, je pro orientaci v právních dobových předpisech nezbytné zmínit díla, která nám umožní pochopit význam tehdejší legislativy. Klíčovou prací poskytující legislativní rámec české podoby retribuce a její začlenění do mezinárodně právního kontextu je kniha Jana Kuklíka *Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“*, která podrobně zkoumá vznik a vývoj dekretální normotvorby (Kuklík, 2002). Také kolektiv autorů pod vedením Daniely Němečkové v publikaci *Lidová spravedlnost: mimořádné lidové soudy v letech 1945–1948* odvedl důležitou práci, když uspořádal dostupné právní předpisy a zápisy ze schůzí vlád vázající se k retribuci (Němečková et al., 2017). Právně historický vývoj skutkových podstat nejzávažnějších trestných činů od Norimberského tribunálu k Mezinárodnímu trestnímu soudu v Haagu a detailní analýzu hmotně právních ustanovení tzv. Římského statutu v disertační práci provedl Jan Bureš (2013).

ZÁVĚR

Cílem této studie bylo sumarizovat a chronologicky a tematicky zařadit dosavadní základní historickou a právněhistorickou literaturu zkoumající poválečný fenomén retribučního soudnictví. Nejedná se o vyčerpávající přehled veškeré vydané literatury, jelikož by výrazně přesáhl již tak značný rozsah tohoto textu. Z téhož důvodu nejsou komentovány a uvedeny také klíčové prameny související s retribuicí, které by vydaly na samostatný příspěvek. Nicméně lze alespoň odkázat na uvedenou literaturu, která se pramenně základně v dostatečné míře věnuje.

Jak již bylo popsáno výše, problematika poválečné retribuice je i ve třetí dekádě 21. století stále předmětem intenzivního výzkumu hledající nové směry dalšího bádání. Jedním z nich je utváření mediálního obrazu lidového soudnictví v dobovém celostátním i regionálním tisku, který by pomohl objasnit klíčovou roli politických stran působících na tehdejší veřejnost. Dále se nabízí prostor pro komparaci celoplošně působících a regionálních médií, jež by specifikovala unikátnost retribuice v oblastech působnosti všech 24 mimořádných lidových soudů. Také personální skladba justičního aparátu, její politické pozadí a činnost po Únoru 1948 není stále doposud badatelsky zcela uchopeným tématem. Největší výzvou pro současné či budoucí autory je však dle mého názoru znovu uchopit lidové soudnictví jako celek a pokusit se téměř po 30 letech o nové zhodnocení této problematiky tak, jak již učinil v roce 1998 Mečislav Borák. Že se jedná o úkol velice nelehký, je nasnadě. Avšak shrnutí veškerých dosavadních poznatků v komplexní interdisciplinární syntéze, jež by reflektovala intenzivní výzkum lidových soudů v historické, právněhistorické ale i mediální perspektivě by bezpochyby přispělo k dalšímu pochopení tohoto poválečného fenoménu.

SUMMARY

The aim of this study was to summarize and chronologically as well as thematically categorize the basic historical and legal-historical literature examining the post-war phenomenon of retributive justice. This is not an exhaustive overview of all published literature, as such an endeavor would significantly exceed the already substantial scope of this text. For the same reason, key sources related to retribution are also not commented on or listed, as they would require a separate article. Nevertheless, reference can at least be made to the literature provided, which sufficiently addresses the source base.

As described above, the issue of post-war retribution remains a subject of intense research in the third decade of the 21st century, seeking new directions for further exploration. One such direction includes the shaping of the media image of people's courts in the contemporary national and regional press, which could help clarify the crucial role of political parties influencing the public at that time. Furthermore, there is room for comparison between nationwide and regional media, which could specify the uniqueness of retribution in the jurisdictions of all 24 extraordinary people's courts. Additionally, the composition of the judicial apparatus, its political background, and its activities after February 1948 still remain a research area that has not been fully addressed. However,

the greatest challenge for current or future authors, in my opinion, lies in revisiting people's courts as a whole and attempting a new assessment of this issue nearly 30 years later, as was done by Mečislav Borák in 1998. It is evident that this is an exceptionally difficult task. However, a synthesis of all existing findings in an interdisciplinary approach, reflecting intense research on people's courts from historical, legal-historical, and media perspectives, would undoubtedly contribute to a deeper understanding of this post-war phenomenon.

Literatura

ARBURG, A. a STANĚK, T. (eds.). *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951: dokumenty z českých archivů. Díl I., Češi a Němci do roku 1945: úvod k edici. Středokluky: Zdeněk Susa, 2010a. ISBN 978-80-86057-66-8.*

ARBURG, A. a STANĚK, T. (eds.). *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951: dokumenty z českých archivů. Díl II., svazek 1, Duben–srpen/září 1945: „Divoký odsun“ a počátky osídlování. Středokluky: Zdeněk Susa, 2011. ISBN 978-80-86057-71-2.*

ARBURG, A. a STANĚK, T. (eds.). *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951: dokumenty z českých archivů. Díl II., svazek 2, Srpen/září–prosinec 1945: Příprava organizovaného odsunu a postup osídlování. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2009.*

ARBURG, A. a STANĚK, T. (eds.). *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951: dokumenty z českých archivů. Díl II., svazek 3, Akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování. Středokluky: Zdeněk Susa, 2010b. ISBN 978-80-86057-68-2.*

BENEŠ, Z. et al. *Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848–1948. 2., opr. vyd. Praha: Gallery, 2002a. ISBN 80-86010-60-0.*

BENEŠ, Z. et al. *Téma: Odsun – Vertreibung: transfer Němců z Československa 1945–1947: informační materiál pro učitele k výuce na základních a středních školách. Praha: MŠMT a SPL, 2002b. ISBN 80-86287-50-5.*

BLATECKÁ, A. *Nacističtí vězeňští dozorcí před Mimořádným lidovým soudem v Olomouci. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta: 2016. Vedoucí práce P. KREISINGER.*

BLAŽEK, L. a NĚMEČKOVÁ, D. *Analýza revize retribuční v roce 1948 s využitím statistických metod. Moderní dějiny. 2018, roč. 26, č. 1, s. 205–235. ISSN 1210-6860.*

BORÁK, M. *Internační tábor „Hanke“ v Moravské Ostravě v roce 1945. Ostrava. Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska. 1997, č. 18, s. 88–124. ISSN 0232-0967.*

BORÁK, M. *Spravedlnost podle dekretu: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998. ISBN 80-86101-07-X.

BORÁK, M a JANÁK, D. Die tschechoslowakische Retributionsgerichtsbarkeit und die deutsche Problematik 1945–1948. Die außerordentlichen Volksgerichte in Moravská Ostrava, Opava und Nový Jičín. In: BRENNER, C. a HEUMOS, P. *Sozialgeschichtliche Kommunismusforschung: Tschechoslowakei, Polen, Ungarn und DDR 1948–1968*. München: Oldenburg, 2005, s. 365–422. ISBN 978-3-486-57696-2.

BORÁK, M. a JANÁK, D. *Tábory nucené práce v ČSR 1948–1954*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1996. ISBN 80-902075-4-5.

BORÁK, M. et al. *Poválečná justice a národní podoby antisemitismu: postih provinění vůči Židům před soudy a komisemi ONV v českých zemích v letech 1945–1948 a v některých zemích střední Evropy: (sborník příspěvků)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002a. ISBN 80-86224-39-2.

BORÁK, M. et al. *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945–1948: (sborník příspěvků)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002b. ISBN 80-86224-35-X.

BRANDES, D. *Cesta k vyhnání 1938–1945: plány a rozhodnutí o „transferu“ Němců z Československa a z Polska*. Praha: Prostor, 2002. ISBN 80-7260-070-2.

BRYCHTA, F. *Pokus zločinu udavačství. Právní prakse*. 1948, roč. 12, č. 4–5, s. 108. ISSN 1801-1837.

BUREŠ, J. *Věcná jurisdikce Mezinárodního trestního soudu*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta: 2013. Vedoucí práce P. ŠTURMA.

BURSÍK, T. et al. *Třídní (ne)spravedlnost: proměny politicky motivované trestněprávní perzekuce v Československu v letech 1948–1989*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020. ISBN 978-80-88292-60-9.

CIGLBAUER, J. *Hrdelní případy Mimořádného lidového soudu České Budějovice 1945–1948: potrestání kolaborantů, udavačů a válečných zločinců z Českobudějovicka, Jindřichohradecka a Českokrumlovka*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2824-2.

CIHLÁŘOVÁ, J. *Mimořádný lidový soud v Jihlavě v letech 1945–1947*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Pedagogická fakulta: 2008. Vedoucí práce K. LOZOVIUKOVÁ.

ČERNÝ, V. *Paměti IV*. Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1983. ISBN 0-88781-098-5.

36	ARTICLES Jaroslav KRÁL	POVÁLEČNÁ RETRIBUCE V ČESKÝCH ZEMÍCH V HISTORICKÉ A PRÁVNĚHISTORICKÉ LITERATUŘE: KOMENTOVANÁ BIBLIOGRAFIE
----	---------------------------	--

ČEŠÍK, V. *Příslušníci olomouckého gestapa odsouzení v rámci retribuce k trestu smrti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta: 2018. Vedoucí práce P. KREISINGER.

ČÍŽKOVÁ, K. *Mimořádný lidový soud v Brně a ženy, 1945–1948*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta: 2017. Vedoucí práce V. ČERNÝ.

DEÁK, I. *Europe on Trial: The Story of Collaboration, Resistance, and Retribution during World War II*. New York: Avalon Publishing, 2015. ISBN 978-0-8133-4790-5.

DRÁBEK, J. *Z časů dobrých i zlých*. Praha: Naše vojsko, 1992. ISBN 80-206-0365-4.

DRTINA, P. *Československo můj osud*. Praha: Melantrich, 1992. Svazek druhý. Kniha 1 a 2. ISBN 80-7023-114-9.

DUBOVÁ, Z. *Mimořádný lidový soud Hradec Králové*. In: *Sborník prací východočeských archivů 14*. Zámrska: Státní oblastní archiv v Zámrsku, 2010, s. 209–220. ISBN 978-80-254-9258-1.

DUBOVÁ, Z. *Mimořádný lidový soud Chrudim*. In: *Sborník prací východočeských archivů 12*. Zámrska: Státní oblastní archiv v Zámrsku, 2008, s. 259–269. ISBN 978-80-254-4348-4.

DVOŘÁK, T. *Vnitřní odsun 1947–1953: závěrečná fáze „očisty pohraničí“ v politických a společenských souvislostech poválečného Československa*. 2., upr. vyd. Brno: Matice moravská, 2013. ISBN 978-80-87709-07-8.

EČER, B. *Jak jsem je stíhal*. Praha: Naše vojsko, 1946a.

EČER, B. *Norimberský soud*. Praha: Orbis, 1946b.

FEIERABEND, L. *Politické vzpomínky III*. Brno: Atlantis, 1996. ISBN 80-7108-125-6.

FREI, N. et al. *Vergangenheitspolitik. Die Anfänge der Bundesrepublik und die NS-Vergangenheit*. Göttingen: Wallstein Verlag, 2006. ISBN 978-3-406-63661-5.

FROMMER, B. *Národní očista: retribuční v poválečném Československu*. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1838-0.

GLASSHEIM, E. *Očista československého pohraničí: migrace, životní prostředí a zdraví v bývalých Sudetech*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-3045-0.

GRÉZL, J. *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*. Šumperk: Reprotisk, 2007. ISBN 978-80-903905-0-8.

HALBREINER, H. et al. *Genocide on Trial. Von den Nürnberger Kriegsverbrecherprozessen zum Internationalen Strafgerichtshof in Den Haag. (Veröffentlichungen der Forschungsstelle Nachkriegsjustiz)*. Graz: CLIO Verein f. Geschichts- & Bildungsarbeit, 2007. ISBN 978-3-902542-04-5.

HANÁK, Z. *Předsedové senátů Mimořádného lidového soudu v Jihlavě (Třebíči) a jejich role v retribučním procesu (1945–1947)*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta: 2019. Vedoucí práce M. MICHELA.

HEJL, V. a KAPLAN, K. *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha: Univerzum, 1990. ISBN 80-85207-01-X.

HŮRSKÝ, J. *Zjišťování národnosti: (úvod do problému odnárodnění)*. Praha: Československý ústav zahraniční, 1947.

CHADIMOVÁ, J. *Mimořádný lidový soud v Poličce ve světle výsledků*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta: 2013. Vedoucí práce D. FOLTÝN.

CHROBÁKOVÁ, L. Retribuční soudnictví 1948: počátek třídní justice? *Paginae historiae*. 2016, roč 24, č. 2, s. 111–133. ISSN 1211-9768.

CHROBÁKOVÁ LNĚNIČKOVÁ, A. „Malý“ retribuční dekret v Ostravě 1945–1948. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta: 2011. Vedoucí práce T. DVORÁK.

JANATA, M. Retribuční justice po květnu 1945. Restitutio in integrum, nebo Nemesis? *Securitas imperii*. 2023, č. 42–43, s. 7–52. ISSN 1804-1612.

JANÁK, D. Činnost Mimořádného lidového soudu Opava v letech 1945–1948. *Časopis Slezského zemského muzea*. 1994, roč. 43, s. 245–283. ISSN 1211-3131.

JANÁK, D. *Kapitoly o československém vězeňství 1945–1955: historické souvislosti, právní základy a politické aspekty*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2002. ISBN 80-86224-34-1.

JANÁK, D. Retribuční vězni a československé vězeňství 1945–1955. Stav a výsledky výzkumu. In: JANÁK, D. (ed.). *Vězeňské systémy v Československu a ve střední Evropě 1945–1955: sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 28.–29. 11. 2001 v Praze v rámci grantového projektu GA ČR č. 409/99/0374*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2001, s. 10–22. ISBN 80-86224-28-7.

JANÁK, D. a KOLÁŘ, O. Výzkum dějin retribuce v obvodu Mimořádného lidového soudu Opava – stav, východiska a perspektivy. *Slezský sborník*. 2018, roč. 116, č. 1, s. 83–97. ISSN 0037-6833.

JANEČKOVÁ, E. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. ISBN 978-80-7277-502-6.

JARKOVSKÁ, L. *Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*. Praha: Prostor, 2008. ISBN 978-80-7260-206-3.

JIRÍK, V. *Klatovské oprátky*. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-376-0.

JIRÍK, V. *Nedaleko od Norimberku: z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946–1948*. Cheb: Svět křídel, 2000. ISBN 80-85280-68-X.

JOKLOVÁ, K. Bohumír Liška: Přednosta Mimořádného lidového soudu v Chebu. *Sborník muzea Karlovarského kraje*. 2010, roč. 18, s. 341–349. ISSN 1803-6066.

JUDT, T. *Poválečná Evropa: její historie od roku 1945*. Praha: Prostor, 2018. ISBN 978-80-7260-373-2.

JUSTIN, P. *Retribuční soudnictví v jižních Čechách 1945–1948*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta: 2004. Vedoucí práce M. BORÁK.

KMOCH, P. *Provinění proti národní cti: „malá retribuce“ v českých zemích a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2475-6.

KOČOVÁ, K. *Činnost mimořádných lidových soudů – MLS Česká Lípa, Liberec a Litoměřice*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Fakulta humanitních studií: 2006. Vedoucí práce Z. RADVANOVSKÝ.

KOČOVÁ, K. *Druhá retribuce. Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948*. *Soudobé dějiny*. 2005, roč. 12, č. 3–4, s. 586–625. ISSN 1210-7050.

KOČOVÁ, K., RADVANOVSKÝ, Z. a SUCHÁ, J. *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945–1948*. Ústí nad Labem: UJEP, 2001. ISBN 80-7044-326-X.

KOLÁŘ, O. *Mimořádný lidový soud v Opavě a „velká“ retribuce v západním Slezsku 1945–1948*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2021. ISBN 978-80-87789-78-0.

KOLÁŘ, O. a DOSTÁLOVÁ, H. Obyvatelé Hlučínska před Mimořádným lidovým soudem v Opavě 1945–1948. *Historica Olomucensia*. 2017, roč. 52, s. 163–188. ISSN 1803-9561.

KOULA, L. *Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře v roce 1948 v době tzv. druhé retribuce*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická: 2011. Vedoucí práce K. LOZOVIUKOVÁ.

KÖRBEL, P. Kontinuita a československý právní řád. *Právní prakse*. 1947, roč. 11, s. 4–12. ISSN 1801-1837.

KRAJINA, V. *Vysoká hra: vzpomínky*. 2., poopr. a dopl. vyd. Praha: Eva, 2004. ISBN 80-254-5535-1.

KRÁL, J. *Mimořádný lidový soud v Českých Budějovicích a jeho mediální obraz v dobovém regionálním tisku*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Filozofická fakulta: 2024. Vedoucí práce D. JANÁK.

KUKLÍK, J. *Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“: dekrety prezidenta republiky 1940–1945*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-352-1.

KURAL, V. *Místo společenství – konflikt!: Češi a Němci ve Velkoněmecké říši a cesta k odsunu (1938–1945)*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1994. ISBN 80-85864-04-5.

KURAL, V. et al. *Studie o sudetoněmecké otázce*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996. ISBN 80-85864-61-4.

KVAČEK, R. a TOMÁŠEK, D. *Obžalována je vláda*. Praha: Themis, 1999. ISBN 80-85821-67-2.

KYNCL, V. *Bestie: Československo a stíhání nacistických zločinců*. Praha: NLN, 2019. ISBN 978-80-7422-668-7.

KYNCL, V. *Bez výčitek...: genocida Čechů po atentátu na Reinharda Heydricha*. Praha: Historický ústav, 2012. ISBN 978-80-7286-197-2.

KÝR, A. *Způsoby zacházení s vězni v ČSR v letech 1945–1955: přehled základních předpisů*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2002. ISBN 80-86224-32-5.

LINGEN, K. et al. *Kriegserfahrung und nationale Identität in Europa nach 1945: Erinnerung, Säuberungsprozesse und nationales Gedächtnis (Krieg in der Geschichte)*. Paderborn: Schöningh, 2009. ISBN 978-3-506-76743-1.

LOZOVIUKOVÁ, K. *Mimořádný lidový soud Liberec a některé případy související s židovskou problematikou*. In: BORÁK, M. (ed.). *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945–1948: (sborník příspěvků)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002, s. 91–96. ISBN 80-86224-35-X.

MACH, J. Jan Porák, obraz jednoho veselského Němce ve spisu Mimořádného lidového soudu v Táboře. *Táborský archiv*. 2014, sv. 16, s. 157–183. ISSN 0862-2892.

MACHALA, J. *Retribuce a parlamentní volby 1946. Paměť a dějiny: revue pro studium totalitních režimů*. 2013, roč. 7, č. 2, s. 39–51. ISSN 1802-8241.

MALETOVÁ, K. *Šéfredaktor protektorátní Přítomnosti E. Vajtauer před Národním soudem*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií: 2016. Vedoucí práce P. VEČEŘA.

MERUNKOVÁ, K. *Životní osudy členů blokové služebny nacistické bezpečnostní služby Sicherheitsdienst v Hranicích na Moravě*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta: 2017. Vedoucí práce P. KREISINGER.

MORÁVEK, J. Nové trestně právní normy. *Právní prakse*. 1946, roč. 10, s. 264–272. ISSN 1801-1837.

MÜLLER, J. *Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti 1945–1948*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta: 2015. Vedoucí práce J. ŠTĚPÁN.

NEČAS, J. *Mimořádný lidový soud v Hradci Králové 1945–1948 a jeho ohlas v dobovém tisku*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta: 2011. Vedoucí práce V. ČERNÝ.

NEHYBA, D. Židovská problematika ve spisech mimořádného lidového soudu ve Znojmě 1945–1948. In: PÁLKA, P. (ed.). *Židé a Morava XV*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 2009, s. 287–297. ISBN 978-80-85945-55-3.

NĚMEČKOVÁ, D. Laický prvek ve spisech Mimořádného lidového soudu v Mladé Boleslavi. *Právněhistorické studie*. 2015, roč. 45, č. 2, s. 240–252. ISSN 0079-4929.

NĚMEČKOVÁ, D. *Mimořádný lidový soud v Praze*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta: 2014. Vedoucí práce J. KUKLÍK.

NĚMEČKOVÁ, D. *Retribuční soudnictví mimořádných lidových soudů ve středních Čechách*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta: 2018. Vedoucí práce J. KUKLÍK.

NĚMEČKOVÁ, D. et al. *Lidová spravedlnost: mimořádné lidové soudy v letech 1945–1948*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-68-1.

NOHEL, T. *Mimořádný lidový soud ve Znojmě v letech 1945–1948*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta: 2009. Vedoucí práce T. DVOŘÁK.

NOHEL, T. *Moravští Charváti u Mimořádného lidového soudu ve Znojmě*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta: 2014. Vedoucí práce M. MARKEL.

PAŽOUT, J. a PORTMANN, K. (eds.). *„Nechtění“ spoluobčané: skupiny obyvatel perzekvovaných či marginalizovaných z politických, národnostních, náboženských i jiných důvodů v letech 1945–1989*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2018. ISBN 978-80-7494-421-5.

PAŽOUT, J. a PORTMANN, K. (eds.). *Spravedlnost, nebo pomsta?: potrestání válečných zločinců, kolaborantů a zrádců po 2. světové válce v Československu*. Liberec: Technická univerzita Liberec, 2022. ISBN 978-80-7494-603-5.

PEJČOCH, I. *Kolaboranti a váleční zločinci na pražském popravisti: osoby, popravené v Praze v průběhu retribučních procesů 1945–1948*. Cheb: Svět křídel, 2017. ISBN 978-80-7573-022-0.

PEJČOCH, I. et al. *Okupace, kolaborace, retribuce*. Praha: VHÚ, 2010. ISBN 978-80-7278-529-2.

PEJČOCH, I. a PLACHÝ, J. *Ženy na popravisti: tresty smrti vykonané v Československu na ženách v rámci retribučního soudnictví v letech 1945–1948*. Cheb: Svět křídel, 2016. ISBN 978-80-87567-86-9.

PORTMANN, K. Ghetto Terezín a Mimořádný lidový soud v Litoměřicích v letech 1945–1948. In: HAMÁČKOVÁ, V. (ed.). *Židé v Čechách: sborník příspěvků ze semináře konaného 24. a 25. října 2006 v Liberci*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2007, s. 71–95. ISBN 978-80-86889-58-0.

PORTMANN, K. *Vyrovnání se s válečnými zločiny a zločiny kolaborace po druhé světové válce v Liberci*. Litoměřice: Státní oblastní archiv v Litoměřicích, 2024. ISBN 978-80-907464-9-7.

POVÝŠILOVÁ, P. *Mimořádný lidový soud v Plzni a jeho agenda*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta: 2018. Vedoucí práce V. KNOLL.

RAPAVÁ, I. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945–1948*. Ústí nad Labem: Albis international, 2010. ISBN 978-80-86971-22-3.

RAŠLA, A. *Ľudové súdy v Československu po II. svetovej vojne ako forma mimoriadneho súdnictva*. Bratislava: SAV, 1969.

RESLER, K. *Obnova lidového soudnictví v českých zemích. Právní prakse*. 1948, roč. 12, s. 55–66. ISSN 1801-1837.

RIPKA, H. *Rozsudek nad protektorátní vládou. Právní prakse*. 1946, roč. 10, s. 144–148. ISSN 1801-1837.

ROKOSKÝ, J. *Rudolf Beran a jeho doba: vzestup a pád agrární strany*. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN 978-80-87211-47-2.

SOLNAŘ, V. *Jsou přípustné mimořádné opravné prostředky proti rozsudkům mimořádných lidových soudů a Národnímu soudu? Právník*. 1946, roč. 85, č. 5–6, s. 158–161. ISSN 0231-6625.

STANĚK, T. *Odsun Němců z Československa 1945–1947*. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-200-0328-2.

42	ARTICLES Jaroslav KRÁL	POVÁLEČNÁ RETRIBUCE V ČESKÝCH ZEMÍCH V HISTORICKÉ A PRÁVNĚHISTORICKÉ LITERATUŘE: KOMENTOVANÁ BIBLIOGRAFIE	
----	---------------------------	--	--

STANĚK, T. *Poválečné „excesy“ v českých zemích v roce 1945 a jejich vyšetřování*. Praha: ÚSD AV, 2005. ISBN 80-7285-062-8.

STANĚK, T. *Retribuční vězni v českých zemích 1945–1955*. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002. ISBN 80-86224-33-3.

STANĚK, T. *Tábory v českých zemích 1945–1948*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1996. ISBN 80-902075-3-7.

STRÁNSKÝ, V. *Protektorátní novinář Jan Vrba před Národním soudem*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií: 2010. Vedoucí práce P. VEČEŘA.

SVÍTKOVÁ, P. *Sociální a profesní východiska vybraných novinářů postavených před Národní soud*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií: 2013. Vedoucí práce P. VEČEŘA.

SÝKOROVÁ, V. *Mimořádný lidový soud Mladá Boleslav 1945–1947*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Pedagogická fakulta: 2005. Vedoucí práce K. KOČOVÁ.

ŠLOUF, J. Očista průmyslových závodů od kolaborantů a „asociálních živlů“ v roce 1945: politická machinace, exces retribuční, či inkubátor revoluční morálky? *Soudobé dějiny*. 2017, roč. 24, č. 4, s. 538–581. ISSN 1210-7050.

ŠLOUF, J. et al. *Mimořádný lidový soud v Praze (1945–1948): retribuční jako služební úkol na hraně možností i profesní cti zaměstnanců justice*. Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3070-2.

ŠMÍDOVÁ, T. *Udavači odsouzení Mimořádným lidovým soudem v Olomouci k trestu smrti (1945–1948)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta: 2021. Vedoucí práce P. KREISINGER.

ŠOUFKOVÁ, S. *Mimořádný lidový soud v Liberci a kauzy udavaček*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická: 2024. Vedoucí práce K. PORTMANN.

THER, P. *Temná strana národních států: etnické čistky v moderní Evropě*. Praha: Argo, 2017. ISBN 978-80-257-2133-9.

VEBER, V. *Osudové únorové dny*. Praha: NLN, 2008. ISBN 978-80-7106-941-6.

ZBOŘILOVÁ, K. *Mimořádný lidový soud v Chrudimi v letech 1945–1948*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta: 2015. Vedoucí práce J. ŠTĚPÁN.

ZEMAN, P. Česká literatura o retribučním soudnictví. In: BORÁK, M. (ed.). *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945–1948: (sborník příspěvků)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002, s. 9–22. ISBN 80-86224-35-X.

ŽAMBERSKÁ, J. *Retribuční soudnictví – Mimořádný lidový soud v Plzni*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Filozofická fakulta: 2010. Vedoucí práce J. GEBHART.

Kontakt

Mgr. Jaroslav Král, Ph.D.

Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Historický ústav

Branišovská 1645/31a, 370 05 České Budějovice, Česká republika

kralj@ff.jcu.cz

BORDERS AND BORDER REGIONS IN A CHANGING GEOPOLITICAL ORDER: TERRITORIAL NARRATIVES OF EUROPE'S MARGINS FROM AN EXTERNAL PERSPECTIVE¹

**Tomasz Brańka², Łukasz Donaj², Jarosław Jańczak²,
Marcin Wochelski²**

Abstract

This article explores how two global powers narrate and politicize the territorial margins of Europe – Ukraine and Greenland – by analyzing official presidential rhetoric from the United States and the Russian Federation between 2019 and 2025. Adopting a qualitative, discourse-analytic methodology, the study treats public speeches as performative acts of statecraft that shape geopolitical perception and legitimacy. Focusing on the cases of Ukraine, a contested post-Soviet buffer zone, and Greenland, an autonomous Arctic territory, the analysis uncovers distinct yet parallel rhetorical strategies. Russia, through President Putin, constructs a historical and civilizational narrative justifying territorial claims in Ukraine as part of restoring the Russian homeland. In contrast, U.S. President Trump frames Greenland's acquisition as a strategic necessity for national and global security. Both leaders use speech acts to challenge existing territorial sovereignties, normalizing exceptionalism and projecting power by redefining borders through externalized narratives.

Keywords

borders, geopolitical order, territorial narratives, European margins, border conflicts, Greenland, Ukraine

INTRODUCTION AND PROBLEM SETTING

In the (still) globalized 21st century, the relevance of borders remains a central analytical concern across political science, sociology, or economics. Once perceived primarily as

1 This text was prepared within the framework of the CEEPUS network 'Border and Regional Studies Network' (PL-1604-04-2425).

The language of this text has been reviewed for correctness with the assistance of artificial intelligence tools; responsibility for the content and its interpretation remains solely with the authors.

2 Faculty of Political Science and Journalism, Adam Mickiewicz University, Poznań

46	ARTICLES Tomasz BRAŃKA, Łukasz DONAJ Jarosław JAŃCZAK, Marcin WOCHELSKI	BORDERS AND BORDER REGIONS IN A CHANGING GEOPOLITICAL ORDER: TERRITORIAL NARRATIVES OF EUROPE'S MARGINS FROM AN EXTERNAL PERSPECTIVE
----	--	---

static (geo)political demarcations, borders are now increasingly examined as dynamic and contested spaces that reflect shifting power relations, social identities, and economic flows. The multidisciplinary scholarship on borders emphasizes their evolving significance in shaping governance, identity, and capital in a post-Westphalian world (Agnew, 2008). From a political standpoint, borders continue to be foundational to state sovereignty and territorial integrity (Brown, 2010; Sassen, 1996). However, their meaning has expanded in response to complex transnational phenomena such as migration, terrorism, and environmental change as well as growth of the supranational international groupings. As Andreas (2003) and Newman (2006) suggest, borders are not merely lines on a map but regulatory regimes that reflect a states' attempts to control mobility and assert sovereignty. Currently many examples illustrate how borders are leveraged for political ends, often as tools of populist discourse or nationalist policy. This happens, among others, because borders serve as both material and symbolic demarcators not only physical spaces but also cultural, ethnic, and linguistic identities (Rumford, 2006). Critical border studies – drawing from Foucault and Butler – emphasize the performativity of borders in constructing the 'other' and maintaining social hierarchies (De Genova, 2013). For instance, refugee and asylum policies often reflect racialized logics that reinforce exclusionary narratives. Furthermore, borders serve as zones of hybridity where cross-cultural identities emerge, evident in the social fabric of borderland communities. Finally, in the economic domain, borders influence the flow of goods, labor, and capital. While globalization has blurred some borders through supranational institutions, others have become more rigid in response to protectionist trends. Trade tariffs, cross-border taxation, and customs regulations continue to affect global supply chains. Moreover, informal economies flourish in many border regions, challenging conventional economic models and calling for more nuanced, localized economic analyses (Donnan and Wilson, 2010).

Against this conceptual overview of critical border studies and the evolving scholarship on territoriality, this article undertakes an inquiry into how the concepts of borders and territoriality are narrated, constructed, and politicized by global powers in relation to the EU's western and eastern edges. Instead of focusing on internal EU discourses or institutional definitions of space, this study shifts the lens outward to examine how external state actors articulate the geopolitical and symbolic contours of Europe's margins. Specifically, the investigation concentrates on two geographically and politically significant peripheries of the Europe: Ukraine and Greenland. The approach adopted in this investigation is grounded in the concept of European margins. A longstanding scholarly tendency has been to examine the internal dynamics of the European integration project from the perspective of the European Union's territorial peripheries. Seminal works – such as those by William Walters (2004), and Christopher Browning and Pertti Joenniemi (2008) – have provided influential categorizations of the EU's geopolitical models and geostrategies. More recent contributions, including those by Loftsdóttir, Hipfl and Ponzanesi (2024), have further deepened academic understanding of Europe's discursive and spatial configurations. However, much of this literature tends to focus on EU-based, actors situated within the expanding territorial framework of the Union or on the EU as an institutional actor itself. By shifting the

analytical lens toward external actors and the broadly defined European margins – including contested or complex spaces such as Ukraine and Greenland – this study offers a novel and potentially illuminating perspective on the geopolitical narratives that shape Europe’s evolving borders.

Ukraine, situated at the eastern frontier, has long functioned as a geopolitical buffer zone between Russia and the West, while Greenland, though politically associated with the Kingdom of Denmark, occupies a distinct Arctic position with increasing strategic value in global climate and security politics. The central objective of the article is to explore how the European project – understood as both a political entity and an imagined territorial community – is framed by foreign powers through narratives of inclusion, exclusion, threat, and proximity. To that end, the article adopts a qualitative, discourse-analytic methodology centered on official presidential rhetoric. The primary sources for this analysis are key speeches and public statements issued by the heads of state of the United States and the Russian Federation, allowing for a comparative assessment of how these two influential actors conceptualize and engage with European borders. These speeches, viewed as performative acts of statecraft, are treated not merely as reflections of policy but as discursive instruments that help shape international perceptions of territorial legitimacy and strategic importance. The analysis spans the period from 2019 to 2025 – a timeframe that encompasses several critical developments in European and global politics, especially the ongoing war in Ukraine and reorientation of the American foreign policy.

Through a systematic comparison of U.S. and Russian presidential discourse, this article addresses a set of interrelated research questions concerning the role of external geopolitical narratives in reshaping territorial politics. Specifically, it investigates: 1. How do major geopolitical actors construct external narratives about peripheral or marginal territories in Europe, such as Ukraine and Greenland? What rhetorical strategies do Presidents Vladimir Putin and Donald Trump use to legitimize territorial ambitions in these regions? And how do these narratives differ in their appeals to history, identity, security, and legitimacy? By foregrounding the narratives of external powers, the article contributes to a deeper understanding of how the European margins are politically constructed not only from within but also from outside – highlighting the contested and relational nature of borders in a world increasingly characterized by overlapping sovereignties, spatial ambiguity, and strategic narrative competition.

This article employs a qualitative, discourse-analytic approach based on a purposive selection of public statements by the Presidents of the United States and the Russian Federation. The primary criterion for inclusion was the relevance of the statements to themes of territoriality, sovereignty, and geopolitical strategy. The selected materials include formal speeches, interviews, public remarks, and social media posts, with emphasis on those that performatively articulate claims related to border politics and security imperatives.

The time frame spans from 2019 to May 2025, encompassing key phases in both cases: the initial articulation and subsequent escalation of Trump’s interest in Greenland and the intensification of Russian geopolitical narratives toward Ukraine. In both cases, statements were chosen to capture the evolution of presidential rhetoric, with particular attention to

periods of heightened discursive activity: specifically, December 2024 to May 2025 for Trump's statements on Greenland, and from July 2021 to May 2025 for Putin's statements on Ukraine.

Given the asymmetry in the volume and frequency of relevant statements, reflecting both the differing geopolitical contexts and the distinct presidential agendas, care was taken to ensure analytical balance. For Greenland, the relatively short time frame of relevant statements made by President Donald Trump (mainly from December 2024 to May 2025) allowed for a concentrated selection of those directly addressing strategic control, security, and territorial claims. In contrast, the Russian presidential discourse on Ukraine is more extensive and repetitive, requiring a selective approach that prioritized representative statements capturing key shifts and thematic milestones, while excluding redundant content that did not alter the interpretative framework.

Across both cases, the aim was not to comprehensively catalog every presidential statement but to construct analytically coherent corpora that reflects the evolving narratives of territoriality and geopolitical ambition advanced by these actors. By applying consistent criteria for relevance and representativeness, the analysis allows for a comparative assessment of how presidential speech acts are deployed to normalize territorial claims and redefine borders.

Narrative Ukraine: Putin's Historical Rhetoric of Possession

Signals indicating that the President of the Russian Federation, Vladimir Putin, was increasingly questioning the geopolitical balance of power established after the end of the Cold War emerged well before the full-scale invasion of Ukraine³. Putin's speech at the Munich Security Conference in February 2007 caused a stir among public opinion and policymakers in many countries, as he accused the United States of building a unipolar international order, thereby undermining the principles on which global security had been based since the early 1990s (Fried and Volker, 2022). And although at that time few likely considered the possibility of a military revision of state borders, the following 15 years (up to the launch of the full-scale invasion of Ukraine on February 24, 2022) revealed a consistently implemented shift in the international policy pursued by the Russian Federation.

In relation to Ukraine, the President of Russia grants his state the right to expand its own sphere of influence, justifying this not only by (in his interpretation) the aggressive eastward expansion of the North Atlantic Treaty Organization (NATO), but also by the historical unity of Russians and Ukrainians, whom he considers to be one nation. This view was particularly emphasized in Putin's article titled *"On the Historical Unity of Russians and Ukrainians"*⁴ from July 2021, in which he claimed that the collapse of the Soviet Union severed Ukrainians from their historical homeland (Putin, 2021). As a result, restoring

3 See more in: Donaj (2010, p. 9–21); Malendowski (1993, p. 128).

4 „Об историческом единстве русских и украинцев” (official title in Russian language).

the rightful imperial borders in the name of rebuilding Russia's power becomes not only a historical necessity, but even a duty. This narrative, subordinated to immediate political goals, deliberately distorts or misrepresents the history of Ukrainian lands, completely ignoring, for instance, the issue of cultural differences and values on which Ukraine builds its identity (Getka and Darczewska, 2022, p. 12).

Just before the full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation, on February 21, 2022, the President of Russia, in a televised address, announced the decision to recognize the independence and sovereignty of the Donetsk People's Republic and the Luhansk People's Republic, stating among other things: "So, I will start with the fact that modern Ukraine was entirely created by Russia or, to be more precise, by Bolshevik, Communist Russia." (Putin, 2022a), thereby once again undermining the foundations of Ukrainian statehood. A substantial part of the speech also referred to the weakness of Ukraine's state institutions, its poor socio-economic condition, and its subjugation to external [Western – author's note] influences: "Do they [Ukrainian Nation] realise that their country has turned not even into a political or economic protectorate but has been reduced to a colony with a puppet regime?" (Putin, 2022a). This portrayal of Ukraine, questioning its existence as a sovereign and independent state and emphasizing its weaknesses in a biased manner (while simultaneously distorting some facts), aims not only to justify the Russian Federation's violations of international law but even to present Russia as the liberator of the oppressed Ukrainians. A similar tone was present in the President's statement during a videoconference preceding the Day of the Medical Worker, related to the opening of several new medical centers in Russia (June 18, 2022): "We know how much courage, patience, compassion and self-sacrifice you demonstrated during the critical periods of the coronavirus pandemic. The medical workers of Russia display these very qualities while helping residents of the Donetsk and Lugansk people's republics and civilians in the liberated territories." (Putin, 2022d).

The official narrative shaped by Vladimir Putin emphasizes Russia's peaceful and constructive attitude toward NATO, while accusing the Alliance of aggressive eastward expansion and encroachment upon the borders of Russia's sphere of influence, as already mentioned above. The President underlined this point – neither for the first nor the last time – when, in the morning hours of February 24, 2022, he announced the beginning of the "special military operation" in Ukraine: "It is a fact that over the past 30 years we have been patiently trying to come to an agreement with the leading NATO countries regarding the principles of equal and indivisible security in Europe. In response to our proposals, we invariably faced either cynical deception and lies or attempts at pressure and blackmail, while the North Atlantic alliance continued to expand despite our protests and concerns. Its military machine is moving and, as I said, is approaching our very border." (Putin, 2022b).

Another thematic thread through which the President of Russia attempts to justify the legitimacy of crossing the borders of a sovereign and independent state is by highlighting the benefits that the residents of the "liberated" territories have gained after the "return of their land to the motherland". This element appeared, among others, in Vladimir Putin's speech during a concert marking the eighth anniversary of Crimea's reunification with Russia (March 18, 2022): "Over these years, Russia has done a great deal to help

Crimea and Sevastopol grow. There were things that needed to be done that were not immediately obvious to the unaided eye. These were essential things such as gas and power supply, utility infrastructure, restoring the road network, and construction of new roads, motorways and bridges. We needed to drag Crimea out of that humiliating position and state that Crimea and Sevastopol had been pushed into when they were part of another state that had only provided leftover financing to these territories.” (Putin, 2022c). The “special military operation,” as the full-scale invasion of Ukraine is officially called in Russia by President Vladimir Putin, is in accordance with the United Nations Charter, because the “collective West,” by using Ukrainians, is conducting anti-Russian actions. Thus, by defining the “special military operation” as a form of defense, Putin justifies the armed violation of the Russian-Ukrainian border. This justification was echoed in a message from the President of Russia to the participants of the 10th Moscow International Security Conference on August 16, 2022: “They [the West – author’s note] need conflicts to retain their hegemony. It is for this reason that they have destined the Ukrainian people to being used as cannon fodder. They have implemented the anti-Russia project and connived at the dissemination of the neo-Nazi ideology. They looked the other way when residents of Donbass were killed in their thousands and continued to pour weapons, including heavy weapons, for use by the Kiev regime, something that they persist in doing now. Under these circumstances, we have taken the decision to conduct a special military operation in Ukraine, a decision which is in full conformity with the Charter of the United Nations. It has been clearly spelled out that the aims of this operation are to ensure the security of Russia and its citizens and protect the residents of Donbass from genocide.” (Putin, 2022e). The necessity of “defending Russia” as a justification for the attack on Ukraine also appeared in a statement by Putin during a meeting with the winners of Olympiads and competitions in the fields of culture, art, science, and sports in Kaliningrad (September 1, 2022), entitled “Talking of What Matters”: “And our objective, our mission, the mission of our soldiers whom you mentioned, the Donbass militia, is to stop this war, protect the people and defend Russia, since an anti-Russian enclave threatening our country was being created in Ukraine. This is why our soldiers fighting there are defending both the people of Donbass and Russia.” (Putin, 2022f).

The President of Russia addressed the issue of adherence to international agreements during the 26th St. Petersburg International Economic Forum on June 16, 2023, accusing Ukraine and its European partners of deliberately violating the so-called Minsk Agreements of 2014 and 2015, thus portraying Russia as a victim forced to take corrective measures in the form of military aggression against Ukraine: “We were not the ones who tried to dupe our partners. As it turned out, signing the Minsk agreements, they never meant to implement them, and they have since gone public about this, virtually making a confession. Both the Ukrainians and the Europeans have said so publicly. So we were forced to use our Armed Forces, to recognise the independence of the Donetsk and Lugansk people’s republics, to allow them to accede to Russia at their request, and then to provide military support to them in an attempt to end this armed conflict.” (Putin, 2023a). The Russian Federation is consistently portrayed by Putin as a state that adheres to the norms of international law and advocates for constructive cooperation among states, based on a multipolar world order; simultaneously, in opposition to this narrative, Ukraine

and its “neo-Nazi” governments, supported by the West, are placed: “Ukraine is a case in point, demonstrating where this policy of pouring fuel on the fire leads: by pumping billions of dollars into the neo-Nazi regime and supplying it with equipment, arms and munitions, sending military advisors and mercenaries there, they are doing everything to further escalate the conflict and draw other countries into it. (...) We have always been and remain firm in our adherence to a multipolar world order based on the supremacy of norms and principles of international law, sovereignty and equality of states, constructive cooperation and trust.” (Putin, 2023b).

According to the President of Russia, the annexation of new territories, namely the occupied areas in eastern Ukraine, was carried out in accordance with international law, and the residents of these territories made a voluntary decision to “return to the homeland” (which, of course, is not reflected in reality). Vladimir Putin expressed this in his commemorative speech on the first anniversary (September 30, 2023) of the “rejoining” of these lands to the Russian Federation: “A year ago, on September 30, a defining and truly historic event took place when agreements were signed to incorporate four new constituent entities into the Russian Federation. Millions of residents of Donbass and the Kherson and Zaporozhye regions made their choice to be with their Fatherland. This conscious, long-awaited, hard-won and genuinely popular decision was made collectively through referendums in full compliance with international norms. People showed courage and integrity in the face of attempts to intimidate and deprive them of their right to determine their own future, their destiny, and to take away something every person values, namely, culture, traditions, and mother tongue, in a word, everything that was loathed by nationalists and their Western patrons who orchestrated a coup in Kiev in 2014 and then unleashed a full-scale civil war and terror against dissenters and organised blockades, constant shelling, and punitive actions in Donbass.” (Putin, 2023c).

Among the numerous historical references that the President of Russia incorporates into his speeches, particular attention should be paid to references to the Great Patriotic War (1941–1945); it is to the efforts of Soviet soldiers fighting in this war that Putin compared the struggles of those involved in the “special military operation” on the frontlines in his address on May 9, 2024 (given on the occasion of the central Russian Victory Day celebrations in Moscow): “Russia is now going through a difficult, watershed moment of its history. The fate of our Motherland and its future depend on each of us. Today, on Victory Day, we feel it ever more sharply and never fail to draw inspiration from our generation of the brave, noble and wise victors, and the way they cherished friendship and remained firm in the face of adversity, always trusted themselves and their country, and had a sincere and selfless love for their Motherland. We are celebrating Victory Day against the backdrop of the Special Military Operation. All of those engaged in it, on the frontlines, are our heroes. We are humbled by your fortitude and self-sacrifice. All of Russia stands with you.” (Putin, 2024). Referring to this difficult and important moment in Russia’s history may have another goal – psychologically acclimating Russian society to the internal consequences (e.g., a decrease in quality of life) of the ongoing full-scale Russian-Ukrainian war, which has now lasted for more than two years⁵, and thus counteracting

5 At the time of delivering this address, on May 9, 2024.

potential dissatisfaction and social unrest among Russians. Emphasizing the “greatness” and historical significance of the Soviet victory in the Great Patriotic War is, in fact, a consistently utilized theme in Russian propaganda; it serves as a basis for national pride and is an element around which contemporary Russian state identity is built (Chawryło, 2022, p. 5).

President Vladimir Putin’s rhetoric regarding the violation of national borders in relation to Ukraine is primarily rooted in a historical narrative that seeks to justify the reclamation of territories which, following the dissolution of the Soviet Union, came to lie outside the borders of what he terms the Russian “historical homeland.” The Russian Federation’s so-called “historical mission” is thus framed as the reintegration of these territories into this homeland and the liberation of Ukrainians from the perceived dominance of Western powers. This interpretation of events serves specific political objectives and frequently involves the distortion or selective use of historical facts.

Moreover, the emphasis on the “greatness and significance” of key historical moments, not only from Russia’s past but also that of the Soviet Union (particularly the Great Patriotic War), is instrumental in reinforcing national pride among the Russian populace. The framing of the “special military operation” as a difficult yet historically significant and necessary endeavor prepares Russian society for sacrifices deemed essential to the state’s interest, such as a decline in living standards or partial mobilization.

According to Putin, it is the “collective West” that seeks to first weaken and ultimately dismantle Russia, a state which, in his portrayal, consistently upholds international law and promotes a just, multipolar world order. In this context, the preventive “special military operation” in Ukraine, depicted as a Western-controlled puppet state, is presented not as an act of aggression, but as a defensive necessity.

Narrating Greenland: Trump’s Strategic Rhetoric of Possession

Greenland, the world’s largest island, has in recent years moved to the center of international attention due to its growing strategic, environmental, and economic relevance. Positioned between North America and Europe and extending deep into the Arctic, Greenland plays a critical role in the evolving global geopolitical landscape. Its geographical location makes it a linchpin in security calculations, as well as a focal point for emerging global competition in the High North.

From a military and strategic perspective, Greenland holds unique importance as it lies along the shortest potential route from adversarial powers to North America. This makes it a vital outpost for the United States’ early warning and missile defense systems, which rely on the island’s location to detect and respond to potential threats.

From a geopolitical perspective, Greenland is situated in the immediate vicinity of the so-called GIUK gap (Greenland-Iceland-United Kingdom), one of the most critical strategic transit route for the movement of naval and air forces between the Atlantic and the Arctic. Control and surveillance of this corridor are central to NATO’s ability to project power and monitor military movements in the region, particularly in light of Russia’s increasing

militarization of the Arctic. For over a decade, the Russian Federation has been consistently militarizing the region, rebuilding and modernizing Soviet-era military infrastructure and establishing new installations, including airfields, radar stations, and air defense systems, which significantly shape security perceptions in the Arctic.

Beyond military considerations, Greenland is attracting growing interest due to its natural wealth, including deposits of oil, natural gas, gold, uranium, as well as rare earth elements and, more broadly, critical minerals essential to the development of modern technologies such as lithium-ion batteries, wind turbines, and electronic devices. Already, Greenland possesses 25 of the 34 critical minerals identified by the European Commission as essential for energy transition, electronics, and defense (European Commission, 2023). The island also holds reserves 43 of the 50 minerals classified as “essential”, to the economy and national security, by the U.S. government (Benchmark Source, 2025). In the context of the global energy transition and rising demand for strategic raw materials, Greenland’s resource potential may significantly influence global supply chains in the future. However, despite this considerable potential, the exploitation of these resources faces numerous obstacles, including a lack of developed infrastructure, a shortage of skilled labor on the island, and the need to account for the environmental sensitivity of the Arctic ecosystem. Climate change, particularly the ongoing melting of the ice cap, is also opening up the possibility of new shipping routes across the Arctic, which could shorten transit times between Asia, Europe, and North America. The potential economic and strategic benefits of these developments are drawing attention not only from Arctic states but also from new actors, most notably China. Despite having no geographic connection to the Arctic, China has been steadily building its presence in the region, referring to itself as a “near-Arctic state” and investing in research, infrastructure, and resource extraction projects. It is important to note that while many of these processes remain more potential than actual, such as the full-scale opening of Arctic shipping lanes or the widespread exploitation of mineral resources, their scale and strategic relevance are already making Greenland one of the key reference points in the emerging global geopolitical order.

Although Donald Trump’s public assertions in 2019 and 2025 brought global attention to U.S. interest in Greenland, the idea of acquiring the island has historical roots that predate his presidency. As early as 1867 (shortly after the United States purchased Alaska), American officials informally considered the strategic value of Greenland and Iceland. The most concrete attempt occurred in 1946, when President Harry S. Truman offered Denmark \$100 million for the purchase of Greenland (Konina and Sapir, 2022). Denmark declined the offer, and while U.S. military presence on the island continued under NATO frameworks, political ambitions to acquire Greenland remained muted and largely confined to classified or diplomatic channels.

In 2019, the President of the United States, Donald Trump, sparked global attention and considerable controversy when he expressed an interest in purchasing Greenland. The information first emerged in mid-August 2019 in American media and was subsequently confirmed by Trump himself, who described the idea as “strategically interesting” (AP News, 2019).

Interestingly, at the time, President Trump emphasized the strong relations between the United States and Denmark in the context of this proposal. As he stated: “Denmark

essentially owns it. We're very good allies with Denmark. We've protected Denmark like we protect large portions of the world, so the concept came up." He also noted that the idea was not a top priority, but rather a subject open to discussion: "Strategically it's interesting and we'd be interested, but we'll talk to them a little bit. It's not No. 1 on the burner, I can tell you that." (The White House, 2019).

Denmark's reaction was immediate and unequivocal. Danish Prime Minister Mette Frederiksen dismissed Trump's proposal as "absurd" and underlined that: "Greenland is not for sale. Greenland is not Danish. Greenland belongs to Greenland. I strongly hope that this is not meant seriously" (Anderson, 2019). In the years that followed, this statement would be repeatedly recalled as emblematic of Denmark's firm stance.

As a direct consequence of this strong response, Donald Trump decided to cancel a planned official visit to Copenhagen. The visit, scheduled for early September 2019 at the invitation of Denmark's Queen Margrethe II, was called off in a tweet by the President. He explained that the meeting would not take place because the Danish Prime Minister had "no interest in discussing the purchase of Greenland" (Allin, 2019).

The cancellation of the visit was widely interpreted as a gesture of diplomatic dissatisfaction and an escalation of tensions in U.S.-Danish relations. In many quarters, it was met with disbelief or seen as a manifestation of Trump's eccentric presidential style. Within the European Union, the dominant tone was one of criticism, emphasizing a lack of understanding regarding the legal status of Greenland as an autonomous territory with its own government. Some commentators, however, pointed out that while the idea of purchasing territory may seem anachronistic, it nonetheless underscored the growing geopolitical significance of the Arctic and the intensifying great-power competition over influence in the region.

In 2025, following his return to the presidency, Donald Trump reignited his controversial focus on Greenland, elevating the issue from a provocative notion to a recurring theme in U.S. strategic discourse. Central to this renewed attention are Trump's public declarations asserting that "ownership and control of Greenland is an absolute necessity" for the national security of the United States. No longer framed as a speculative real estate ambition, his rhetoric now positions Greenland as a critical asset in the evolving geopolitical landscape of the Arctic. With statements such as "we'll get Greenland," Trump has shifted the tone from diplomatic overture to strategic imperative.

Throughout the early months of his second presidential term, Donald Trump has repeatedly and unequivocally asserted that the United States will secure control over Greenland. His declarations, made across various public appearances and interviews, reflect not only persistence but growing certainty in the feasibility of such an outcome. "I think we're going to have it," Trump stated plainly (Aikman, 2025). When questioned about the prospect of annexation, he responded confidently: "I think that will happen" (FitzGerald, 2025). Reinforcing this position even more strongly, Trump later emphasized: "I think we're going to get it, one way or the other, we're gonna get it" (The White House, 2025). These remarks suggest a consistent rhetorical strategy aimed at normalizing the idea of acquiring Greenland as a matter of eventuality rather than speculation, reflecting a significant shift in how presidential ambition intersects with Arctic policy and international law.

In his second presidential term, Donald Trump has consistently framed the potential takeover of Greenland not merely as a strategic interest for the United States, but as an imperative for safeguarding global stability and defending the international order. Unlike in 2019, when his proposal to purchase Greenland was met with scepticism and viewed as a hallmark of his unconventional style, Trump now presents the island's acquisition as essential for preserving what he calls "freedom of the world." As he put it bluntly, "I think we'll get Greenland because it has to do with freedom of the world" (Aikman, 2025), adding elsewhere, "...it's for the protection of the free world" (Aikman, 2025).

This emphasis on international security has become a recurrent theme in his public statements. During a meeting with NATO Secretary-General Mark Rutte, Trump stated: "You know, Mark, we need that for international security... we have a lot of our favourite players cruising around the coast, and we have to be careful" (FitzGerald, 2025). These remarks reflect a perception that the Arctic-long seen as peripheral to global affairs – is now a critical frontier in geopolitical rivalry, especially in the face of expanding Russian and Chinese maritime activity. In an interview, Trump further elaborated: "to let them know that we need Greenland for international safety and security. We need it. We have to have it," continuing, "It's [an] island from a defensive posture and even offensive posture is something we need. ... When you look at the ships going up their shore by the hundreds, it's a busy place" (Nguyen, 2025).

Perhaps most revealing is a statement in which Trump links legal sovereignty, national interest, and the threat of foreign presence in the Arctic: "People really don't even know if Denmark has any legal right to it. But if they do, they should give it up because we need it for national security. That's for the free world. I'm talking about protecting the free world. You look at, you don't even need binoculars. You look outside, you have China ships all over the place. You have Russian ships all over the place. We're not letting that happen. We're not letting it happen" (AP Newsroom, 2025b). This remark exemplifies Trump's rhetoric: a blend of legal ambiguity, strategic urgency, and emotional appeal aimed at justifying decisive action. Trump has also sought to reframe the issue as one in which allies, including Denmark, should recognize shared interests. He has asserted that "the world needs us to have Greenland, including Denmark" and warned, "if we don't have Greenland, we can't have great international security" (Brennan, 2025).

Together, these statements articulate a vision in which Greenland is no longer viewed as a remote territory but rather as a central node in the evolving architecture of global security. Trump's messaging indicates that, in his view, U.S. control of Greenland is not only justified but necessary for maintaining the balance of power in the Arctic – and by extension, across the broader international system.

In advocating for U.S. control over Greenland, Donald Trump has increasingly cast doubt on Denmark's capacity to govern and defend the island, both practically and legally. He has questioned the validity of Danish sovereignty, suggesting that historical claims no longer align with contemporary geopolitical realities. In one notable statement, Trump remarked: "That whole area is becoming very important. And for a lot of reasons. The routes are, you know, very direct to Asia, to Russia, and you have ships all over the place and we have to have protection. So we're going to have to make a deal on that. And Denmark is not able to do that. What happened? A boat landed there 200 years ago or

something and they say they have rights to it. I don't know if that's true. I'm not, I don't think it is, actually" (AP Newsroom, 2025a). This statement reflects a broader narrative in which Denmark is portrayed as an insufficient guarantor of regional security in a rapidly militarizing Arctic.

Trump's scepticism toward Denmark's role is not isolated. Key figures within his administration have echoed and amplified these concerns. During a visit to the American Pituffik Space Base in Greenland, Vice President J.D. Vance issued a pointed critique of Danish stewardship of the island: "Our message to Denmark is very simple: You have not done a good job by the people of Greenland" (Harding, Murray and Debusmann, 2025). Framing the issue as both a failure of governance and a lapse in international responsibility, Vance extended the critique further in a video message preceding the trip: "Unfortunately, leaders in both America and in Denmark, I think, ignored Greenland for far too long. That's been bad for Greenland, it's also been bad for the security of the entire world. We think we can take things in a different direction, so I'm gonna go check it out" (McDaniel, 2025).

These remarks suggest a concerted rhetorical shift: away from treating Greenland as a diplomatic or commercial matter and toward presenting it as a security failure necessitating U.S. intervention. In this framing, Denmark is depicted not as a partner but as an absentee custodian – one whose historical claims are outdated and whose strategic capacity is insufficient for the challenges of 21st-century geopolitics. This evolving discourse underlines the degree to which Trump's administration has redefined the Greenland issue, not only as a territorial or strategic concern but also as a judgment on allied competence.

One of the most controversial dimensions of Donald Trump's rhetoric concerning Greenland has been his repeated refusal to rule out the use of military force to secure control over the island. In January 2025, when asked whether he would definitively exclude the possibility of using either military or economic pressure to acquire the autonomous Danish territory Trump responded starkly: "No, I can't assure you on either of those two" (Davies and Wendling, 2025). This declaration was met with considerable shock, particularly in light of the longstanding alliance between the United States and Denmark, both of which are close NATO partners.

Although in a subsequent March interview Trump expressed a degree of restraint, stating, "I think there's a good possibility that we could do it without military force" (AP Newsroom, 2025b), he simultaneously reaffirmed his broader strategic posture by clarifying: "I never take military force off the table" (AP Newsroom, 2025b). This dual message, emphasizing preference for non-military avenues while keeping military action as a potential option, underscored the administration's assertive and ambiguous approach to Greenland.

This tone intensified in the lead-up to Vice President J.D. Vance's visit to the Pituffik Space Base, when Trump declared that the United States would "go as far as we have to go" (Brennan, 2025) to secure control over the island. Such rhetoric not only challenged the political status quo but also introduced strategic uncertainty into U.S. relations with its Arctic partners.

Trump's position remained unchanged in May 2025, when, during an appearance on NBC's Meet the Press, he was directly asked by interviewer Kristen Welker, "But you are

not ruling out military force to take Greenland one day?" Trump responded: "I don't rule it out. I don't say I'm going to do it, but I don't rule out anything. No, not there. We need Greenland very badly" (NBC News, 2025). Notably, in the same interview, Trump drew a distinction by stating that the use of military force to acquire Canada was "highly unlikely," adding, "I don't see it with Canada," which further underscored the uniquely strategic status Greenland holds in his worldview.

Together, these remarks reflect a broader recalibration of American foreign policy under Trump's renewed leadership, one that increasingly views Greenland not merely as a territorial interest, but as a geostrategic imperative worth pursuing by all available means.

In his March 2025 address to a Joint Session of Congress, Donald Trump directed a short part of his rhetoric explicitly toward the people of Greenland, portraying a vision of shared prosperity and security under American governance. "We will keep you safe, we will make you rich, and together, we will take Greenland to heights like you have never thought possible before" (The White House, 2025), he declared, presenting the United States as a guarantor of both economic opportunity and protection. In a notable departure from his usual tone on the issue, Trump also affirmed a commitment to Greenlandic self-determination: "We strongly support your right to determine your own future, and, if you choose, we welcome you into the United States of America" (The White House, 2025). However, this moment of conciliatory language was quickly eclipsed by a return to strategic imperatives, as he immediately added: "But we need it, really, for international world security. And I think we're going to get it. One way or the other, we're going to get it" (The White House, 2025). This rhetorical shift illustrates the persistent tension in Trump's discourse between appeals to democratic legitimacy and an overarching insistence on geopolitical necessity.

From the perspective of critical border studies, Trump's language exemplifies the symbolic violence of border reconfiguration through speech. Borders are not merely geographic demarcations; they are performative constructs embedded in narratives of legitimacy, power, and identity. By publicly entertaining the acquisition of Greenland without regard for the will of its people or the Danish state, Trump's rhetoric constitutes a discursive act of border transgression. In effect, he performs a symbolic annexation – one that, although not enacted through force, repositions Greenland within a U.S.-centric geopolitical imaginary. While in 2019 his comments framed Greenland as a "large real estate deal," the 2024–2025 discourse has adopted more overtly strategic and coercive undertones. Statements like "ownership and control of Greenland is an absolute necessity" and "we'll get Greenland" signal a rhetorical transition from a speculative, transactional register to a more assertive and security-oriented posture. This discursive transformation challenges the normative framework of territorial sovereignty, especially when directed toward a territory tied to a NATO ally.

What makes this case especially significant is the nature of Greenland's status: a semi-sovereign entity with increasing aspirations for full independence. By ignoring these political dynamics and framing Greenland as a passive object of acquisition, Trump's rhetoric undermines not only the principles of territorial sovereignty but also the emerging voices of indigenous self-determination.

Comparative analysis

The territorial narratives advanced by Vladimir Putin and Donald Trump in relation to Ukraine and Greenland, respectively, reveal both parallel rhetorical strategies and fundamental divergences rooted in history, ideology, and geopolitical objectives. While each narrative seeks to legitimize ambitions of control or influence over peripheral territories, their underlying justifications and discursive mechanisms differ markedly.

At a structural level, both narratives rely heavily on presidential rhetoric to perform territorial claims. They position the respective heads of state not only as political leaders but as narrators of national destiny, using history, strategic logic, and security imperatives to redefine borders and question the sovereignty of others. However, the basis of legitimacy diverges: Putin employs a historicist and civilizational logic grounded in the post-Soviet imaginary, whereas Trump invokes a future-oriented and securitized rhetoric emphasizing American exceptionalism and global leadership.

Similar Approaches to Justifying Territorial Control

Both Putin and Trump deploy narratives that frame the target territory (Ukraine and Greenland) not as autonomous/independent political entities, but as spaces that are either historically inseparable from the nation (in Russia's case) or strategically indispensable (in the United States'). These narratives are designed to blur the lines between interest and obligation. In Putin's discourse, the integration of Ukraine (or its part) into Russia is cast as a historical duty, rooted in the idea of a shared identity and the artificiality of Ukrainian statehood. Similarly, Trump presents the acquisition of Greenland not merely as an opportunistic desire but as a necessity for the security of the "free world," implying a quasi-moral obligation to act.

In both cases, their rhetoric turns aggressive aims into actions that seem defensive or aimed at restoring order – though in Russia's case, this has led to a full-scale war, while in the case of Greenland, it remains primarily at the level of political discourse. Putin's "special military operation" is described as a defensive reaction to NATO expansion and the so-called genocide in Donbas, while Trump's call to "get Greenland" is framed as a response to threats from Russia and China in the Arctic, and as a protection of international stability. This shared technique of securitization allows both leaders to rearticulate expansionist projects as acts of national or global preservation.

Moreover, both narratives exhibit a skepticism or outright dismissal of the legitimacy and competence of the existing sovereign authorities. Putin depicts the Ukrainian government as a Western "puppet regime", incapable of genuine sovereignty or governance. Trump, on the other hand, repeatedly casts doubt on Denmark's right or capacity to effectively manage Greenland, questioning its historical claims and governance ability. This discursive undermining of the "other's" legitimacy serves to elevate the necessity and righteousness of external intervention.

Divergences in Justificatory Logic

Despite structural similarities, the narratives diverge significantly in their ideological orientation and temporal focus. Putin's narrative is deeply embedded in a mythologized historical continuum. He draws upon the Soviet legacy, the Great Patriotic War, and pre-Soviet imperial imaginaries to justify the reintegration of Ukraine. This historico-cultural framing constructs Ukraine not merely as a neighbor, but as a lost province of a larger Russian civilizational space. The language is one of restoration and reclamation, casting Russia as the custodian of historical truth and identity.

Trump's rhetoric, by contrast, is predominantly future-oriented and framed within a logic of strategic utility. Greenland is not positioned as a culturally or historically American space, but as a geographically critical asset for national and international security. His justification is pragmatic rather than historical: focused on emerging threats, resource competition, and geostrategic advantage. This forward-looking rationale contrasts with Putin's emotionally driven historical claims and emphasizes the strategic, functional character of Trump's narrative.

Additionally, while Putin formulates his narrative in terms of ethnic and cultural kinship, claiming unity between Russians and Ukrainians, Trump does not invoke any form of shared identity with Greenlandic inhabitants. In fact, Greenlanders themselves are largely absent from his narrative, reduced to passive recipients of future prosperity under U.S. control. In contrast, Putin at least nominally invokes the protection and liberation of Ukrainian citizens, albeit in a propagandistic frame.

Normative Implications and Legal Ambiguity

Both leaders rely on ambiguous references to international law to legitimize their positions. Putin invokes the United Nations Charter and the failure of the Minsk Agreements to cast Russia's actions as legal, even humanitarian. Trump's discourse, while less legally elaborate, questions the validity of Denmark's sovereignty, suggesting that legal ownership is subordinate to strategic necessity. Both approaches represent attempts to normalize the redefinition of borders outside established international legal frameworks.

However, while Putin frames his actions within a broader civilizational and moral order, claiming to act as a bulwark against Western decadence and aggression, Trump's narrative reflects a more unilateralist and transactional worldview. His statements suggest that power, rather than principle, underwrites territorial legitimacy: if the U.S. "needs" Greenland (for international security"), then it must have it "one way or the other."

In sum, the narratives of Putin and Trump regarding Ukraine and Greenland illustrate how modern territorial claims are embedded in performative and strategic discourse. While both narratives challenge the normative integrity of established borders and seek to legitimize exceptionalist actions, they differ in their temporal orientation, ideological content, and modes of justification. Putin appeals to a mythicized past and ethnic unity to reclaim lost lands, whereas Trump envisions territorial acquisition as a security imperative

within a future-facing, realpolitik framework. These rhetorical constructions underscore the continued relevance – and contestation – of borders in the contemporary geopolitical imagination.

CONCLUSIONS

This article investigated how two major geopolitical actors – Russia and the United States – construct external narratives around the European margins, specifically Ukraine and Greenland, and how these narratives shape broader territorial and strategic understandings in an evolving global order. By examining key public speeches and statements from Presidents Vladimir Putin and Donald Trump, the article reveals how these leaders use rhetorical strategies to perform and legitimize territorial ambitions. Putin’s discourse portrays Ukraine as a culturally inseparable extension of Russia, using historical revisionism and civilizational logic to justify military intervention and the erosion of Ukrainian sovereignty. Trump’s rhetoric, especially during his second presidential term, frames Greenland as a geopolitical linchpin vital to U.S. and global security, advocating its acquisition in increasingly assertive terms – ranging from diplomatic overtures to the implicit threat of force. The analysis compares these narratives across several dimensions: historical versus strategic legitimacy, defensive versus offensive postures, and symbolic versus functional territoriality. While both leaders challenge the normative integrity of borders, Putin’s narrative draws heavily on past myths and ethnic kinship, whereas Trump’s is rooted in future-oriented security pragmatism. Despite these differences, both rhetorical frameworks seek to undermine the authority of existing sovereign entities – Ukraine and Denmark – casting them as incapable or illegitimate. In doing so, they normalize external interventions and reframe expansionist ambitions as necessary acts of protection or restoration. The article thus offers critical insight into how contemporary territorial politics are being reshaped by discursive practices that extend far beyond traditional diplomacy, signaling a broader trend toward strategic narrative warfare in global geopolitics.

While this article concentrates on the discursive strategies of two major external actors – the United States and the Russian Federation – it should be noted that both the security cultures of Ukraine and Greenland themselves, as well as the perspectives of regional and subnational actors, offer significant potential for further investigation. A more critical examination of the internal strategic cultures, threat perceptions, and securitization processes within Ukraine and the Arctic region would undoubtedly enrich our understanding of how these territories interpret and respond to external geopolitical narratives. Likewise, the ways in which regional actors (such as Greenlandic and Ukrainian authorities) contest, reshape, or accommodate external rhetorical framings merit deeper analysis. However, due to space limitations and the comparative focus of the present study, these dimensions are not explored in detail here.

References

AGNEW, J. Borders on the mind: Re-framing border thinking. *Ethics & Global Politics* [online]. 2008, vol. 1, no. 4, p. 175–191. ISSN 1654-6369. DOI: 10.3402/egp.v1i4.1892.

AIKMAN, I. *Trump says he believes US will 'get Greenland'* [online]. BBC, 2025. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/articles/crkezj07rzro>.

ALLIN, D. *Donald Trump's Greenland affair* [online]. The International Institute for Strategic Studies, 2019. [cit. 5. 5. 2025]. Available from: <https://www.iiss.org/sv/online-analysis/survival-online/2019/08/trump-greenland/>.

ANDERSON, E. *Danish PM: Trump's interest in buying Greenland is 'absurd'* [online]. Politico.eu, 2019. [cit. 7. 5. 2025]. Available from: <https://www.politico.eu/article/danish-pm-trumps-interest-in-buying-greenland-is-absurd/>.

ANDREAS, P. Redrawing the Line: Borders and Security in the Twenty-First Century. *International Security* [online]. 2003, vol. 28, no. 2, p. 78–111. ISSN 1531-4804. DOI: 10.1162/016228803322761973.

AP NEWS. *Trump likens buying Greenland to 'a large real estate deal'* [online]. AP News, 2019. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <https://apnews.com/article/939c0199b5f647afb-3b579e72ac20e6d>.

AP NEWSROOM. *Trump questions Denmark's claim to Greenland, says more US troops could be headed there* [online]. AP Newsroom, 2025a. [cit. 6. 5. 2025]. Available from: <https://newsroom.ap.org/editorial-photos-videos/detail?itemid=9411f8c4e9664253a5a81c5c8cddae7a>.

AP NEWSROOM. *Trump won't rule out use of military force to take control of Greenland and the Panama Canal* [online]. AP Newsroom, 2025b. [cit. 4. 5. 2025]. Available from: <https://newsroom.ap.org/editorial-photos-videos/detail?itemid=171103e2cef241d8821e6749fdf3f5b8>.

BENCHMARK SOURCE. *Greenland in Trump's gaze due to critical mineral potential* [online]. Benchmark Mineral Intelligence, 2025. [cit. 2. 5. 2025]. Available from: <https://source.benchmarkminerals.com/article/greenland-in-trumps-gaze-due-to-critical-mineral-potential>.

BRENNAN, D. *Trump says US will 'go as far as we have to' to get control of Greenland* [online]. ABC News, 2025. [cit. 2. 5. 2025]. Available from: <https://abcnews.go.com/International/trump-us-control-greenland/story?id=120208823>.

BROWN, W. *Walled States, Waning Sovereignty*. Zone Books, 2010. ISBN 978-1-890951-93-7.

BROWNING, C. and JOENNIEMI, P. Geostrategies of the European Neighbourhood Policy. *European Journal of International Relations*. 2008, vol. 14, no. 3, p. 519–551. ISSN 1354-0661.

CHAWRYŁO, K. *Propaganda masowego rażenia. Rosyjska telewizja w obliczu wojny* [online]. 2022. [cit. 5. 5. 2025]. Available from: https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/Komentarze_OSW_443_1.pdf.

DAVIES, A. and WENDLING, M. *Trump ramps up threats to gain control of Greenland and Panama Canal* [online]. BBC, 2025. [cit. 5. 5. 2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/articles/c4gzn48jwz2o>.

DE GENOVA, N. Spectacles of migrant 'illegality': The scene of exclusion, the obscene of inclusion. *Ethnic and Racial Studies* [online]. 2013, vol. 36, no. 7, p. 1180–1198. ISSN 1466-4356. DOI: 10.1080/01419870.2013.783710.

DONAJ, Ł. World order after the Cold War in statu nascendi. Selected problems. *Reality of Politics. Estimates – Comments – Forecasts*. 2010, no. 1, p. 9–21. ISBN 978-83-7611-609-9.

DONNAN, H. and WILSON, T. M. *Borderlands: Ethnographic approaches to security, power, and identity*. Lanham: University Press of America, 2010. ISBN 978-1-4422-0776-8.

EUROPEAN COMMISSION. *EU and Greenland sign strategic partnership on sustainable raw materials value chains* [online]. Brussels, 2023. [cit. 2. 5. 2025]. Available from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6166.

FITZGERALD, J. *Greenland condemns planned visits by Usha Vance and Trump adviser* [online]. BBC, 2025. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/articles/c4g0718g3jwo>.

FRIED, D. and VOLKER, K. *15 lat temu Władimir Putin powiedział nam, kim jest naprawdę. Nikt go nie słuchał* [online]. Onet Wiadomości, 2022. [cit. 27. 4. 2025]. Available from: <https://wiadomosci.onet.pl/politico/rosja-15-lat-temu-wladimir-putin-powiedzial-nam-kim-jest-naprawde-nikt-go-nie-sluchal/gkdkqqf>.

GETKA, J. and DARCZEWSKA, J. *Ruś porwana? Rosyjska wojna o tożsamość Ukrainy* [online]. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2022. ISBN 978-83-235-5833-0. DOI: 10.31338/uw.9788323558255.

HARDING, A., MURRAY, A. and DEBUSMANN, B. *Vance scolds Denmark during Greenland trip* [online]. BBC, 2025. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/articles/cr525e49m2do>.

KONINA, N. Y. and SAPIR, E. V. Geoeconomic Aspects of Arctic Exploration [online]. In: PAK, E. V., KRIVTSOV, A. I. and ZAGREBELNAYA, N. S. (eds.). *The Handbook of the Arctic*. Singapore: Palgrave Macmillan, 2022, p. 121–142. ISBN 978-981-16-9250-5. DOI: 10.1007/978-981-16-9250-5_7-1.

LOFTSDÓTTIR, K., HIPFL, B. and PONZANESI, S. (eds.). *Creating Europe from the Margins: Mobilities and Racism in Postcolonial Europe*. Abingdon: Routledge, 2024. ISBN 978-1-003-26974-8.

MALENDOWSKI, W. (ed.). *Nowy Ład Międzynarodowy in statu nascendi*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, 1993.

MCDANIEL, J. *Vice president says he will travel to Greenland on Friday, joining his wife* [online]. The Washington Post, 2025. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <https://www.washingtonpost.com/politics/2025/03/25/jd-vance-greenland-usha-trump/>.

NBC NEWS. *Read the full transcript: President Donald Trump interviewed by 'Meet the Press' moderator Kristen Welker* [online]. 2025. [cit. 6. 5. 2025]. Available from: <https://www.nbcnews.com/politics/trump-administration/read-full-transcript-president-donald-trump-interviewed-meet-press-mod-rcna203514>.

NEWMAN, D. The lines that continue to separate us: Borders in our 'borderless' world. *Progress in Human Geography* [online]. 2006, vol. 30, no. 2, p. 143–161. ISSN 1477-0288. DOI: 10.1191/0309132506ph599xx.

NGUYEN, D. *'We have to have it': Trump ups the pressure on Greenland* [online]. Politico, 2025. [cit. 7. 5. 2025]. Available from: <https://www.politico.com/news/2025/03/26/trump-greenland-vance-visit-00004791>.

PUTIN, W. *Address by the President of the Russian Federation* [online]. 2022a. [cit. 27. 4. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/67828>.

PUTIN, W. *Address by the President of the Russian Federation* [online]. 2022b. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/67843>.

PUTIN, W. *Address on Day of Reunification of the Donetsk People's Republic, Lugansk People's Republic and the Zaporozhye and Kherson Regions with Russia* [online]. 2023c. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/72403>.

PUTIN, W. *Address to participants and guests of the 10th Moscow Conference on International Security* [online]. 2022e. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/69166>.

PUTIN, W. *Article by Vladimir Putin "On the Historical Unity of Russians and Ukrainians"* [online]. 2021. [cit. 27. 04. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/66181>.

PUTIN, W. *Concert marking the anniversary of Crimea's reunification with Russia* [online]. 2022c. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/68016>.

PUTIN, W. *Healthcare centres opening in Russian regions* [online]. 2022d. [cit. 27. 4. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/68673>.

PUTIN, W. *Plenary session of the St Petersburg International Economic Forum* [online]. 2023a. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/71445>.

PUTIN, W. *Talking of What Matters open lesson* [online]. 2022f. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/69245>.

PUTIN, W. *Victory Parade on Red Square* [online]. 2024. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/73995>.

PUTIN, W. *Video address to the participants and guests of the 11th Moscow Conference on International Security* [online]. 2023b. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/speeches/72040>.

RUMFORD, C. *Theorizing borders. European Journal of Social Theory* [online]. 2006, vol. 9, no. 2, p. 155–169. ISSN 1461-7137. DOI: 10.1177/1368431006063330.

SASSEN, S. *Losing Control? Sovereignty in an Age of Globalization*. New York: Columbia University Press, 1996. ISBN 978-0-231-10608-1.

THE WHITE HOUSE. *Remarks by President Trump Before Air Force One Departure* [online]. The White House, 2019. [cit. 6. 5. 2025]. Available from: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-air-force-one-departure-12/>.

THE WHITE HOUSE. *Remarks by President Trump in Joint Address to Congress* [online]. The White House, 2025. [cit. 3. 5. 2025]. Available from: <https://www.whitehouse.gov/remarks/2025/03/remarks-by-president-trump-in-joint-address-to-congress/>.

WALTERS, W. *The Frontiers of the European Union: A Geostrategic Perspective. Geopolitics*. 2004, vol. 9, no. 3, p. 674–698. ISSN 1465-0045.

Contact

Prof. Tomasz Brańka

Faculty of Political Science and Journalism, Adam Mickiewicz University, Poznań
Uniwersytetu Poznańskiego 5 Str., 61-614 Poznań, Poland
tomasz.branka@amu.edu.pl

Prof. Łukasz Donaj

Faculty of Political Science and Journalism, Adam Mickiewicz University, Poznań
Uniwersytetu Poznańskiego 5 Str., 61-614 Poznań, Poland
lukasz.donaj@amu.edu.pl

Prof. Jarosław Jańczak

Faculty of Political Science and Journalism, Adam Mickiewicz University, Poznań
Uniwersytetu Poznańskiego 5 Str., 61-614 Poznań, Poland
jaroslaw.janczak@amu.edu.pl

MA Marcin Wochelski

Faculty of Political Science and Journalism, Adam Mickiewicz University, Poznań
Uniwersytetu Poznańskiego 5 Str., 61-614 Poznań, Poland
marcin.wochelski@amu.edu.pl

AUTHORS

Pavína Pellešová

Department of Tourism and Leisure Activities
School of Business Administration in Karvina
Silesian University in Opava
Karviná, Czech Republic

Klára Václavíková

Department of Tourism and Leisure Activities
School of Business Administration in Karvina
Silesian University in Opava
Karviná, Czech Republic

Jaroslav Král

Institute of History
Faculty of Arts
University of South Bohemia in České Budějovice
České Budějovice, Czech Republic

Tomasz Brańka

Faculty of Political Science and Journalism
Adam Mickiewicz University, Poznań
Poznań, Poland

Łukasz Donaj

Faculty of Political Science and Journalism
Adam Mickiewicz University, Poznań
Poznań, Poland

Jarosław Jańczak

Faculty of Political Science and Journalism
Adam Mickiewicz University, Poznań
Poznań, Poland

Marcin Wochelski

Faculty of Political Science and Journalism
Adam Mickiewicz University, Poznań
Poznań, Poland

